

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE
ÚPADKOVÉ TRESTNÉ ČINY

Zpracovala: Klára Trnková
Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen, 2014

.....
Klára Trnková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Janu Kocinovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a pomoc při zpracování této práce.

Poděkování patří i mé rodině za podporu během mého studia.

Obsah

Obsah.....	7
1 Úvod.....	10
2 Úpadkové trestné činy.....	11
3 Úvod do insolvenčního práva.....	13
3.1 Zásady insolvenčního práva.....	13
3.2 Zahájení insolvenčního řízení.....	13
3.3 Úpadek.....	14
3.4 Způsob řešení úpadku.....	16
3.5 Subjekty insolvenčního řízení.....	17
3.5.1 Insolvenční soud.....	17
3.5.2 Dlužník a věřitelé.....	18
3.5.3 Insolvenční správce.....	18
4 Úvod do trestního práva.....	21
4.1 Trestný čin.....	21
4.2 Obecné znaky trestného činu.....	21
4.3 Subjekt trestného činu.....	22
4.3.1 Konkrétní a speciální subjekt.....	23
4.4 Objekt trestného činu.....	23
4.5 Subjektivní stránka trestného činu.....	24
4.6 Objektivní stránka trestného činu.....	25
4.7 Trestní odpovědnost právnických osob.....	26
5 Historický vývoj právní úpravy úpadkových trestných činů.....	28
5.1 Právní úprava účinná do roku 1950.....	28
5.1.1 Podvodný úpadek.....	28
5.1.2 Poškození cizích věřitelů.....	29
5.1.3 Nadržování věřiteli.....	30
5.1.4 Úpadek z nedbalosti.....	30
5.1.5 Nedostatečné vedení knih dlužníkem.....	32
5.1.6 Rejdy za řízení vyrovnávacího nebo za řízení konkursního.....	32
5.1.7 Společná ustanovení o odpovědnosti těch, kdo obchodní podniky vedou, a zmocněnců.....	33
5.2 Právní úprava účinná po roce 1950.....	33
5.2.1 Poškozování věřitele.....	34
5.2.2 Zvýhodňování věřitele.....	35
5.3 Právní úprava účinná po roce 1991.....	36
6 Úpadkové trestné činy podle Zákona č. 40/2009 Sb.....	39
6.1 Poškození věřitele.....	39
6.1.1 Poškození vlastního věřitele.....	41
6.1.1.1 § 222 odst. 1 písm. a) TZ.....	42
6.1.1.2 § 222 odst. 1 písm. b) TZ.....	42
6.1.1.3 § 222 odst. 1 písm. c) TZ.....	43
6.1.1.4 § 222 odst. 1 písm. d) TZ.....	43
6.1.1.5 § 222 odst. 1 písm. e) TZ.....	43
6.1.1.6 § 222 odst. 1 písm. f) TZ.....	44
6.1.1.7 § 222 odst. 1 písm. g) TZ.....	44
6.1.2 Poškození cizího věřitele.....	44
6.1.2.1 §222 odst. 2 písm. a) TZ.....	45

6.1.2.2	§222 odst. 2 písm. b) TZ	45
6.1.3	Značná škoda a značný prospěch	45
6.1.3.1	§ 222 odst. 3 písm. a) TZ	45
6.1.3.2	§ 222 odst. 3 písm. b) TZ	45
6.1.4	Škoda a prospěch velkého rozsahu, způsobení úpadku jinému	46
6.1.4.1	§ 222 odst. 4 písm. a) až c) TZ	46
6.2	Zvýhodnění věřitele	46
6.2.1	§ 223 odst. 2 TZ	46
6.2.2	§ 223 odst. 2 TZ	48
6.2.3	§ 223 odst. 3 TZ	48
6.3	Způsobení úpadku	49
6.3.1	§ 224 odst. 1 TZ	50
6.3.1.1	§ 224 odst. 1 písm. a) TZ	50
6.3.1.2	§ 224 odst. 1 písm. b) TZ	51
6.3.1.3	§ 224 odst. 1 písm. c) TZ	51
6.3.1.4	§ 224 odst. 1 písm. d) TZ	51
6.3.1.5	§ 224 odst. 1 písm. e) TZ	51
6.3.2	§ 224 odst. 2 TZ	52
6.3.3	§ 224 odst. 3 TZ	52
6.3.4	§ 224 odst. 4 TZ	53
6.4	Porušení povinnosti v insolvenčním řízení	53
6.5	Pletichy v insolvenčním řízení	54
6.5.1	§ 226 odst. 1 TZ	55
6.5.2	§ 226 odst. 2 TZ	56
6.5.3	§ 226 odst. 3 TZ	57
6.5.4	§ 226 odst. 4 TZ	58
6.5.5	§ 226 odst. 5 TZ	58
6.6	Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku - §227 TZ	58
7	Judikatura týkající se úpadkových trestných činů	61
8	Srovnání s cizí právní úpravou	63
8.1	Podvodný úpadok	63
8.2	Zaviněný úpadok	64
8.3	Poškozovanie veriteľa	66
8.4	Zvýhodňovanie veriteľa	68
8.5	Machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním	69
8.6	Marenie konkurzného alebo vyrovnacieho konania	70
8.7	Porovnání české a slovenské úpravy z hlediska způsobení škody	71
9	Závěr	73
10	Resume	75
	Seznam použitých zdrojů	77

Použité zkratky

EŘ – z. č. 120/2001 Sb., exekuční řád

IZ – z. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

LZPS – z. č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod

NOZ – z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OSŘ – z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

STZ – z. č. 300/2005 Z.z, trestný zákon

TrZ – z. č. 140/1961 Sb., trestní zákoník (účinnost do 31.12.2009)

TRZ – z. č. 290/1993 Sb., trestní zákon (účinnost od 1.1.1994)

TŘ – z. č. 141/1961 Sb., trestní řízení soudní (trestní řád)

TZ – z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (účinnost od 1.1.2010)

ZKV – z. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

ZTOPO – z. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

1 Úvod

Diplomová práce pojednává o problematice úpadkových trestných činů. Zvláštností tohoto tématu je poněkud mladší právní úprava, nedostatečná odborná publikace, ale na druhou stranu velké množství judikatury z poslední doby v důsledku velkého rozvoje této oblasti práva. Vývoj úpadkových trestných činů byl v průběhu let ovlivněn i mimotrestní právní úpravou, jelikož se jedná o problematiku zasahující jak do práva trestního, tak do práva insolvenčního. Dále se jednalo se o oblast obchodního práva, zvláště tedy práva insolvenčního a o oblast práva evropského a jeho řešení úpadku.

Práce se postupně zabývá pojmem úpadkové trestné činy, úvodem do insolvenčního práva a úvodem do trestního práva, kde jsou vysvětleny důležité pojmy, které se následně v práci vyskytují, nastíněním historického vývoje problematiky úpadkových trestných činů od roku 1852 až do roku 2009 na území České republiky a Československa, současnou platnou právní úpravou jednotlivých úpadkových trestných činů u nás, kde jsou podrobně popsány skutkové podstaty jednotlivých úpadkových trestných činů, dále srovnáním české právní úpravy s úpravou státu cizího, v našem případě s úpravou slovenskou a na posledním místě judikaturou.

Důležitými zákony byly zákon č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích, č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších změn, který se v průběhu let přizpůsoboval hlavně vzniku tržního hospodářství v roce 1991 a dále zákon č. 182/2006 Sb. ve znění pozdějších změn, o úpadku a způsobech jeho řešení. Kompletnost úpadkových trestných činů se objevuje až po účinnosti nového trestního zákona č. 40/2009 Sb., kdy došlo k navázání na předválečnou úpravu, která řešila problematiku trestního práva z pohledu trestního a konkursního práva, ale došlo ke změně obsahu skutkových podstat oproti úpravě předchozí. Kromě jednotlivých trestních zákoníků je též důležité zmínit insolvenční zákon, zákon o konkursu a vyrovnání, občanský soudní řád, občanský zákoník nebo zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, které měly na současnou úpravu vliv.

Oblast úpadkových trestných činů by si jistě pro svoji zvláštnost zasloužila větší pozornost.

2 Úpadkové trestné činy

Definice úpadkových trestných činů není nikde popsána, ale vztahuje se na závazkové vztahy mezi věřiteli a dlužníky, tj. práva věřitelů na uspokojení jejich pohledávek.¹

V trestním zákoníku jsou zařazeny v části druhé – zvláštní část – pod trestné činy proti majetku. Tato problematika spadá nejen do trestního práva, ale též do práva insolvenčního.

Do úpadkových trestných činů se dle trestního zákoníku řadí tyto trestné činy proti majetku: § 222 TZ trestný čin poškození věřitele, § 223 TZ trestný čin zvýhodnění věřitele, § 224 TZ trestný čin způsobení úpadku, § 225 TZ trestný čin porušení povinnosti v insolvenčním řízení, § 226 TZ trestný čin pletichy v insolvenčním řízení a § 227 TZ trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku. Trestný čin dle § 227 TZ nemusí být v některých případech spáchán v insolvenčním řízení.²

Zmíněné úpadkové trestné činy mohou být spáchány především dlužníkem, věřitelem, nebo insolvenčním správcem, tedy osobami nejbližší spojenými s insolvenčním řízením. Dle § 128 TZ může tento čin spáchat i osoba v podobě předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, zvláštního insolvenčního správce nebo předběžného správce konkursní podstaty atd.

Ikdyž trestné činy proti majetku patří mezi nejčastější, úpadkové trestné činy se v praxi příliš nevyskytují.³ Vzniklé škody ale bývají velmi často vysoké.⁴ V průběhu insolvenčního řízení může dále dojít k těmto trestným činům: hospodářský trestný čin spáchaný především dlužníkem dle § 254 TZ zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, dle § 220 TZ porušení povinnosti při správě cizího majetku a dále dle § 221 TZ trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti. U trestného činu dle § 220 TZ a dle § 221 TZ musí

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. 968 s. Student. ISBN 978-80-8757-664-9, str. 587

² Berger, Pavel. Úpadkové delikty, *Bulletin advokacie*, 9/2012, s. 49

³ Berger, Pavel. Úpadkové delikty, *Bulletin advokacie*, 9/2012, s. 49

⁴ Půry, František. Pachatelé trestných činů souvisejících s úpadkem a insolvenčním řízením, *Právní rozhledy*, 12/2013, s. 419

být porušena povinnost při správě cizího majetku a může jej spáchat insolvenční správce.

Při posuzování této problematiky je nutné říci, že trestní právo v rámci insolvenčního řízení by mělo být použito až jako ultima ratio tzn. až v případě, kdy jiné řešení daných problémů v rámci insolvenčního řízení není možné.

3 Úvod do insolvenčního práva

O insolvenčním právu pojednává Insolvenční zákon č. 182/2006 Sb. (dále jen IZ), který nahradil Zákon o konkursu a vyrovnání. Tento zákon pojednává o úpadku, způsobech jednání dlužníka a dalších subjektech tzn. dlužníkovi blízké osoby, zaměstnance a věřitele. Z důvodu nedostatku judikatury vychází úprava insolvenčního práva též z rozsudků krajských a vrchních soudů.

3.1 Zásady insolvenčního práva

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

- „a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;*
- b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;*
- c) nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce;*
- d) věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.“⁵*

3.2 Zahájení insolvenčního řízení

O zahájení insolvenčního řízení pojednává § 97 IZ. Insolvenční řízení se zahajuje pouze na návrh a je zahájeno dnem, kdy je návrh doručen věcně příslušnému soudu. Překážkou zahájení insolvenčního řízení je podání insolvenčního návrhu u jiného krajského soudu, který není k jednání věcně příslušný.⁶ Mezi náležitosti insolvenčního návrhu patří úředně ověřený podpis nebo uznaný elektronický podpis podávající osoby. Bez tohoto nebude k insolvenčnímu návrhu přihlédnuto. Po obdržení insolvenčního návrhu je řízení

⁵ Zákonné znění § 5 IZ

⁶ Kotoučová, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: Č.H Beck, 2010, s. 4.

zahájeno do 2 hodin oznámením vyhlášky.⁷ Insolvenční návrh může podat věřitel nebo dlužník, v případě hrozícího úpadku jen dlužník.

3.3 Úpadek

Jelikož diplomová práce pojednává o úpadkových trestných činech, je nutné nejdříve definovat pojem úpadek. O úpadku pojednává § 3 IZ. Úpadek se vyskytuje ve dvou formách, a to platební neschopnost a předluženost. Platební neschopnost se týká fyzických i právnických osob a je obsažena v § 3 odst. 1 a 2 IZ. Předluženost se týká menšího okruhu subjektů, protože se předluženost týká pouze právnické osoby a fyzické osoby podnikatele. Fyzická osoba spotřebitele být předlužena nemůže. Předluženost je obsažena v § 3 odst. 3 IZ. Do úpadku se může dostat kterýkoliv dlužník, rozhodne o něm soud a stanoví, jak bude úpadek řešen. Z hlediska návrhu na zahájení řízení lze očekávat, že v případě platební neschopnosti bude podán jak dlužníkem, tak i jeho věřiteli; v případě úpadku ve formě předlužení bude podán dlužníkem.⁸

„(1) Dlužník je v úpadku, jestliže má

a) více věřitelů a

b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a

c) tyto závazky není schopen plnit

(dále jen "platební neschopnost").

(2) Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

⁷ Insolvenční zákon, 2014. Zahájení insolvenčního řízení. [online] [citováno dne 20.1.2014]. Dostupné z <<http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/zahajeni-insolvenčního-řízení.html>>

⁸ Kotoučová, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: Č.H Beck, 2010, s. 4

(3) Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

*(4) O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.*⁹

V případě § 3 odst. 1 písm. a), b) i c) IZ jde o kumulativnost, jelikož jde o spojení souřadící spojkou „a“ a ne o alternativnost. Z tohoto důvodu musí dlužník splnit všechny 3 podmínky najednou. Mnohost věřitelů musí být prokázána.¹⁰ V případě jednoho věřitele se nejedná o úpadek. § 3 odst. 1 písm. c) zmiňuje neschopnost plnit, tzn. že neochota plnit není důvodem k úpadku.

V případě § 3 odst. 2 písm. a) až d) IZ se jedná o alternativnost a je postačující, naplní-li dlužník jednu z podmínek nebo-li se mu nepodaří jednu z nich vyvrátit. Dále jsou zde vyvratitelné právní domněnky neschopnosti plnit a důkazní břemeno nese dlužník. Je totiž v zájmu dlužníka tuto domněnku vyvrátit a zabránit věřitelskému návrhu.¹¹

V případě § 3 odst. 3 IZ není nutné zjišťovat, zda je dlužník předlužen, je-li prokázán úpadek pro platební neschopnost. Dále je zde vyvratitelná právní domněnka neschopnosti plnit a důkazní břemeno nese dlužník. Je totiž v zájmu dlužníka tuto domněnku vyvrátit a zabránit věřitelskému návrhu.¹²

§ 3 odst. 4 IZ pojednává o hrozícím úpadku, tzn. důvodný předpoklad, že v budoucnu dojde k dlužníkovy platební neschopnosti a nebude moci plnit peněžité závazky. Možností pro dlužníka je podání insolvenčního návrhu před

⁹ Zákonné znění § 3 IZ

¹⁰ Zoulík in Winterová, 2011, str. 595

¹¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007. 94 s. Ekonomie. ISBN 978-80-87071-54-0, str. 32

¹² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007. 94 s. Ekonomie. ISBN 978-80-87071-54-0, str. 32

vznikem samotného úpadku a zachránit své podnikání. Dlužník může využít možnosti institutu moratoria nebo žádá o povolení reorganizace.

3.4 Způsob řešení úpadku

Způsoby řešení úpadku a hrozícího úpadku jsou stanoveny v § 4 IZ, kde jsou v odst. 1 obsaženy tři způsoby řešení úpadku a v odst. 2 rozhodnutí insolvenčního soudu. Za způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku se považuje konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

O rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku pojednává § 4 odst. 2 IZ. V případě konkursu nebo některého ze zvláštních způsobů řešení úpadku se jedná o rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, v případě reorganizace se jedná o rozhodnutí o povolení reorganizace a v případě oddlužení se jedná o rozhodnutí o povolení oddlužení.

§ 4 odst.1 písm. a) IZ pojednává o konkursu, který je blíže specifikován v § 244 IZ až § 315 IZ. § 244 IZ označuje konkurs jako možný způsob řešení úpadku, jehož cílem je poměrné uspokojení věřitelů z výnosu zpeněžení majetkové podstaty. Neuspokojené pohledávky věřitelů nezanikají, pokud není v zákoně stanoveno jinak. Způsob konkursu a jeho poměrné uspokojení pohledávek je výhodnější než např. způsob exekučního řízení, kdy jsou přednostně uspokojeny pohledávky těch věřitelů, kteří vedli exekuci nejdříve. Při poměrném uspokojení pohledávek musí být věřitelé srozuměni s tím, že budou v konkursu uspokojováni ve vazbě na ostatní věřitele.

Cílem konkursu není likvidace ekonomických prostředků dlužníka ani skončení jeho podnikatelské činnosti. Právo svobodného podnikání je zmíněno v rozhodnutí Ústavního soudu č.j. III. ÚS 363/96, kde je uplatněn čl. 26 odst. 1 LZPS o právu rozhodnout se ohledně samostatné pracovní schopnosti.

U konkursu se předpokládá, že i přes zavedení nových způsobů řešení úpadku bude převažujícím způsobem řešení úpadku. Důvodem je maximalizace peněžního výnosu insolvenčních věřitelů. Od reorganizace nebo oddlužení se liší tím, že si neklade za cíl dlužníka sanovat v jeho majetkové situaci.

§ 4 odst. 1 písm. b) IZ pojednává o reorganizaci, která je blíže specifikována v § 316 IZ až §364 IZ. § 316 IZ obsahuje čtyři znaky reorganizace. Prvním znakem je postupné uspokojování věřitelovo pohledávek aniž by došlo k přerušení chodu podniku dlužníka. Druhým znakem reorganizace podniku bez ohledu na právní formu a osobu dlužníka je odlišení dlužníka od jeho podniku. Třetím znakem je nemožnost uskutečnění reorganizace podniku v likvidaci, jednání se o obchodníka s cennými papíry nebo obchodníka na komoditní burze. Reorganizace je řešením jak pro úpadek, tak i pro úpadek hrozící u právnické osoby.

Reorganizace je postavena na roveň konkursu, ale nemá takové univerzální použití.

§ 4 odst. 1 písm c) IZ pojednává o oddlužení, které je blíže specifikováno v § 389 IZ až § 394 IZ. Podle § 389 IZ se návrhem na oddlužení řeší úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka podnikatele, tedy fyzické osoby. Tím se liší oddlužení od reorganizace, jelikož jednotlivá řešení úpadku jsou určena pro jiné osoby.

3.5 Subjekty insolvenčního řízení

Mezi subjekty insolvenčního řízení zařazuje insolvenční zákon řadu subjektů. Dle § 9 IZ jsou těmito subjekty insolvenční soud, dlužník, věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku, insolvenční správce, popřípadě další správce, státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a likvidátor dlužníka.¹³

3.5.1 Insolvenční soud

Insolvenčním soudem je dle § 2 odst. 2 IZ soud, před kterým insolvenční řízení probíhá. Příslušným soudem je v prvním stupni vždy věcně a místně příslušný krajský soud. Jedná se o insolvenční soudy v Praze (vykonává městský soud), v Brně, v Ostravě, v Českých Budějovicích, v Plzni, v Ústí nad Labem a v Hradci Králové.¹⁴ Insolvenční agendu jsou v některých případech oprávněny vykonávat i pobočky příslušných krajských soudů. V případě více místně

¹³ IZ

¹⁴ Kotoučová, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, 1.vyd, 2010, komentář, str. 36

příslušných soudů může řízení proběhnout před kterýmkoliv z nich, ale vhodnějším je soud, v jehož obvodu se nachází většina dlužníkovy majetku.

Úkolem insolvenčního soudu je vydávat rozhodnutí a provádět dohled nad ostatními procesními subjekty dle § 10 IZ. Rozhodnutím může být dle § 29 odst. 3 IZ Usnesení o odvolání a ustanovení insolvenčního správce, dle § 51 odst. 3 IZ Rozhodnutí o hlasovacích právu nebo dle § 117 IZ Rozhodnutí o návrhu na moratorium. V případě § 31 IZ Odvolání insolvenčního správce, § 32 IZ Zproštění insolvenčního správce nebo § 35 IZ Zvláštní insolvenční správce se jedná o rozhodnutí, které zákon předpokládá. Dohledem nad ostatními procesními subjekty se rozumí dohled nad dlužníky, věřiteli, insolvenčními správci nebo likvidátory. Dohledu se netýká činnost a postup státního zastupitelství.

3.5.2 Dlužník a věřitelé

Dlužník a věřitelé jsou účastníky řízení, o jejichž právech a povinnostech se v řízení rozhoduje. Dle 19 § OSŘ má způsobilost být účastníkem řízení ten, který má způsobilost mít práva a povinnosti a také ten, jemuž to zákon přiznává. V případě ztráty způsobilosti být účastníkem po zahájení řízení, ale před pravomocným skončením, posuzuje soud, zda je možné v řízení pokračovat. V případě nemožnosti pokračování v řízení dochází k přerušení řízení. O procesním nástupci rozhoduje soud usnesením. Soud není vázán návrhy účastníků ohledně procesního nástupce účastníka.

Dlužník je vždy právním subjektem insolvenčního řízení.

Věřitelem je fyzická nebo právnická osoba, která žádá o uspokojení své pohledávky dlužníkem.

3.5.3 Insolvenční správce

Insolvenční správce je procesním subjektem jehož postavení je upraveno v § 21 IZ až § 45 IZ. Jedná se o fyzickou osobu, která je zapsaná v seznamu insolvenčních správců nebo osobu, která má odpovídající obecné a kvalifikační předpoklady k tomu, aby byla zapsána do seznamu insolvenčních správců a také s tímto zápisem souhlasí. Seznam je veden Ministerstvem spravedlnosti.

Jeho pozice je oslabena ve prospěch věřitelů.¹⁵ Úkolem insolvenčního správce je zjistit a obstarat soupis majetkové podstaty a dále přezkoumat přihlášené pohledávky.

Insolvenční zákon člení insolvenčního správce na předběžného dle § 27 IZ, zástupce insolvenčního správce dle § 33 IZ, odděleného insolvenčního správce dle § 34 IZ a zvláštního insolvenčního správce dle § 35 IZ.

Předběžný insolvenční správce může být ustanoven před rozhodnutím o úpadku. Dále může být ustanoven v případě vyhlášení moratoria nebo v souvislosti s nečinností dle § 84 odst. 2 IZ. Úkolem předběžného insolvenčního správce je činit úkony dané zákonem a uložené insolvenčním soudem. Insolvenční soud mu též vymezuje práva a povinnosti a modifikuje jeho činnost s ohledem na konkrétní případy. Činnost předběžného správce nesmí suplovat činnost insolvenčního správce. Předběžný insolvenční správce se stává insolvenčním správcem v případech, kdy soud nestanoví jinak.

V případech, kdy nemůže insolvenční správce vykonávat svou činnost, je stanoven zástupce insolvenčního správce, který má po tuto dobu plnou působnost insolvenčního správce. Důvodem znemožňující výkon funkce insolvenčního správce je zdravotní problém, stáž nebo dovolená.

Oddělený insolvenční správce dle § 34 IZ je ustanoven v případě vyloučení insolvenčního správce z některých úkonů z důvodu poměru k nějakým z dlužníkových věřitelů. Úkolem odděleného insolvenčního správce je minimalizování konfliktů mezi insolvenčním správcem a osobami zpochybňující správcovu nepodjatost. V případě potřeby stanovení odděleného insolvenčního správce by měl být bezprostředně informován insolvenční soud insolvenčním správcem, který zjistí svoji částečnou podjatost. Při opomenutí sdělení této skutečnosti vyvstanou pochyby ohledně řádného výkonu funkce správce ve vztahu ke své osobě.¹⁶

Zvláštní insolvenční správce dle § 35 IZ je ustanoven v případě nutnosti řešení zvláštní problematiky, u které je nutná odborná specializace. Z důvodu možného prolínání působnosti zvláštního a insolvenčního správce je soud povinen stanovit jejich rozsah působnosti.

¹⁵ Kotoučová, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, 1.vyd, 2010, komentář

¹⁶ Kotoučová, J., a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, 1.vyd, 2010, str. 69

Dle § 23 IZ má insolvenční správce povinnost mít pojištění odpovědnosti za škodu, které si musí pořídit na vlastní náklady. Důvodem pojištění je možný vznik škody v souvislosti s výkonem funkce samotného insolvenčního správce nebo výkonem funkce jeho zaměstnanců.

Před zahájením činnosti Insolvenčního zákona platil Zákon o konkursu a vyrovnání. V tomto zákoně je uváděn správce konkursní podstaty v § 8 odst. 1 ZKV, předběžný správce konkursní podstaty v § 9a ZKV, zvláštní správce konkursní podstaty v § 9 odst. 1 ZKV, zástupce správce konkursní podstaty v § 9 odst. 2 ZKV a vyrovnací správce v § 50 odst. 3 ZKV a § 50 odst. 4 ZKV.

4 Úvod do trestního práva

Stejně jako u insolvenčního práva je nutné u trestního práva definovat některé pojmy, se kterými se budeme v diplomové práci setkávat. O trestním právu pojednává Trestní zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4.1 Trestný čin

Trestný čin je čin, který vykazuje zákonem diferencovaně stanovený typový charakter a stupeň nebezpečnosti pro společnost, vyjádřený ve skutkové podstatě pomocí znaků, tj. objekt trestného činu, objektivní stránky trestného činu, subjektu trestného činu a subjektivní stránky trestného činu.¹⁷

§ 13 odst. 1 Hlava II TZ definuje trestný čin jako „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“ a § 13 odst. 2 Hlava II TZ dodává, že k právní odpovědnosti je nutné úmyslné zavinění nebo zavinění z nedbalosti. Pojem trestní zákon je definován v § 110 Hlava VIII TZ kde „se trestním zákonem rozumí tento zákon a podle povahy věci zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.“

Protiprávní jednání je takové jednání, které je v rozporu s právní normou v rámci právního řádu.

4.2 Obecné znaky trestného činu

Mezi obecné znaky trestného činu patří věk, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost u mladistvého.¹⁸

Věk je stanoven v § 25 TZ, kdy pachatel musí v době spáchání trestného činu dovršit věku patnácti let. V opačném případě není trestně odpovědný.

Jelínek definuje pachatele jako osobu sociálně zralou, tzn. že osoba musí být na takovém stupni biologické a sociálně-psychologické dospělosti, aby rozpoznala protiprávnost svého činu a byla schopna jej ovládat.¹⁹ Každý jedinec je

¹⁷ Hendrych a kol. Právnický slovník, str. 1041

¹⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. 968 s. Student. ISBN 978-80-8757-664-9, str. 181

¹⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. 968 s. Student. ISBN 978-80-8757-664-9, str. 195

ale individuální a liší tím i jeho sociální zralost. Z tohoto důvodu byla hranice trestní odpovědnosti stanovena na 15 let.

Nepříčetnost je stanovena v § 26 TZ, tj. „kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.“ §27 TZ dále pojednává o zmenšené přičetnosti, tj. „kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně přičetný.“

Jelínek definuje přičetnost jako způsobilost být pachatelem trestného činu, která závisí na duševních schopnostech pachatele. Podmínkou je schopnost pachatele pochopit význam svého jednání a být schopen své jednání ovlivnit.

4.3 Subjekt trestného činu

Subjekt trestného činu je jedním ze znaků skutkové podstaty. Hendrych a kol. (2003) definují subjekt trestného činu jako pachatele trestného činu. Jde o fyzickou osobu, která v době spáchání trestného činu dosáhla minimálně věku 15 let.

§ 22 odst. 1 TZ definuje jako pachatele osobu, která trestný čin dokonala, pokusila se o něj nebo jej připravila. Ve všech případech jde o trestnou činnost.

Subjekty úpadkových trestných činů mohou být dlužníci dle § 222 TZ odst.1, kdokoli jiný než dlužník, jehož věřitel je poškozen dle § 222 odst. 2 TZ, dlužníci v úpadku dle § 223 TZ, dlužník, který si přivodí stav úpadku stanoveným způsobem i z hrubé nedbalosti dle § 224 odst. 1 TZ, dlužník v úpadku, u kterého se vyžaduje úmysl nepřímý nebo hrubá nedbalost dle § 224 odst. 2 TZ, každý, kdo úmyslně maří nebo hrubě ztěžuje výkon funkce insolvenčního správce a tím ohrozí účel insolvenčního řízení dle § 225 TZ, věřitel dle § 226 TZ nebo ten, kdo musí udělat prohlášení o svém majetku nebo o majetku osoby právnické, za kterou je oprávněn jednat dle § 227 TZ.²⁰

Jiné zdroje uvádí možné dělení pachatelů takto:

- „a) dlužník obecně, resp. dlužník v insolvenčním řízení,*
- b) věřitel obecně, resp. věřitel v insolvenčním řízení,*
- c) insolvenční správce, resp. správce konkursní podstaty,*

²⁰ Berger, Pavel. Úpadkové delikty, Bulletin advokacie, 9/2012, s. 49

- d) soudce insolvenčního (konkursního) soudu,
- e) znalec,
- f) jiná fyzická nebo právnická osoba.²¹

4.3.1 Konkrétní a speciální subjekt

Pachatelem většiny trestných činů může být kdokoli, tzn. osoba přičetná a zletilá v době činu. V některých případech je ovšem nutné mít zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, aby se osoba mohla daného trestného činu dopustit. V případě konkrétního subjektu musí mít pachatel zvláštní vlastnost, v případě speciálního subjektu musí mít pachatel zvláštní způsobilost nebo postavení.²² V našem případě je konkrétním subjektem dlužník dle § 223 TZ nebo věřitel dle § 226 TZ.²³ Speciálním subjektem je insolvenční správce, člen věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů.

4.4 Objekt trestného činu

Objekt trestného činu je definován jako společenský vztah, zájmy a hodnoty, chráněné trestním právem. V některých případech se jedná o soubor vztahů. Souhrnně se jedná o právní statky chráněné právním řádem státu. Vztahy, které jsou chráněny státem, závisí na státu a jeho hodnotách. Trestní právo zasahuje i do práva správního, občanského nebo ústavního kde za zvláštních podmínek ochraňuje společenské hodnoty a vztahy v těchto právech upravených.

Objekty trestného činu se dělí na obecné (rodové), druhové (skupinové) a individuální. Obecnými objekty jsou nejdůležitější vztahy, hodnoty a zájmy, které jsou chráněny trestním zákonem. Druhovými objekty jsou objekty se společnými druhovými rysy jednotlivých objektů daných trestných činů, které jsou seskupovány do jednotlivých hlav nebo dílů ve zvláštní části TZ. Příkladem je Hlava V – Trestné činy proti majetku, jejichž součástí jsou úpadekové trestné činy.

Kromě objektu trestného činu se u některých trestných činů vyskytuje i předmět útoku. Jedná se o fakultativní znak skutkové podstaty trestného činu.

²¹ Púry, František. Pachatelé trestných činů souvisejících s úpadkem a insolvenčním řízením, *Právní rozhledy*, 12/2013, s. 419

²² Viz. § 114 TZ

²³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. xl, 921 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2

Hmotným předmětem útoku se může stát člověk nebo věc, na které je bezprostředně útočeno a objekt trestného činu je zasažen.

Z hlediska úpadkových trestných činů je objektem trestných činů podle § 222 TZ, § 223 TZ, § 225 TZ a částečně i § 226 TZ ochrana majetkových práv věřitelů. V případě ustanovení § 224 TZ je poskytována trestněprávní ochrana před potenciálním nebezpečím, které vyplývá ze stavu úpadku dlužníka, v němž hrozí možné zmaření uspokojení pohledávek nových i původních věřitelů.

4.5 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka trestného činu zahrnuje znaky, které charakterizují psychiku pachatele ve vztahu k trestnému činu.²⁴ Do subjektivní stránky se řadí obligatorní znak zavinění ve formě úmyslu a nedbalosti a fakultativní znak pohnutka (motiv) nebo cíl (záměr). Fakultativnost znaků spočívá v omezeném výskytu v každé skutkové podstatě.

Z hlediska trestního práva je vždy zapotřebí zavinění, jelikož bez zavinění se nejedná o trestný čin. Zavinění je „vnitřní, psychický vztah jednatelů k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a k výsledku tohoto jednání, spočívajícího na prvku jednání a na prvku vůle.“²⁵

Úmysl definuje § 15 Hlava II TZ, tj. „trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

Nedbalost definuje § 16 Hlava II TZ. Jedná se o nedbalost vědomou, nevědomou a hrubou. U vědomé nedbalosti pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit právem chráněný zájem, ale spoléhal na to, že k tomu nedojde. U nevědomé nedbalosti pachatel nevěděl o možném porušení nebo ohrožení právem chráněném zájmu, ale vědět měl nebo mohl. Hrubá nedbalost spočívá v bezohlednosti pachatele vůči právem chráněnému zájmu. Pojem hrubá nedbalost

²⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. 904 s. Student. ISBN 978-80-87212-49-3, str.207

²⁵ HENDRYCH, Dušan et al. *Právní slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. xx, 1320 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5, str. 1249

byl přidán do nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. a definuje ji jako „přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem“.²⁶ Hrubá nedbalost je zmíněna v § 224 odst. 1 TZ Způsobení úpadku (kap. 6.3.1).

4.6 Objektivní stránka trestného činu

Objektivní stránka trestného činu zahrnuje způsob, jakým byl trestný čin spáchán a jeho následky. Do objektivní stránky trestného činu patří obligatorní znaky a fakultativní znaky.

Obligatorní znaky musí být přítomny v každé skutkové podstatě trestného činu. Jedná se o jednání, následek trestného činu a příčinný vztah mezi jednáním a následkem.

Fakultativní znaky nemusí být přítomny v každé skutkové podstatě trestného činu. Jedná se o místo a čas jednání, jeho účinek, hmotný předmět útoku, použitý prostředek ke spáchání trestného činu atd.

„Jednáním ve smyslu trestního práva je projev vůle ve vnějším světě.“²⁷ Vůle rozhoduje o pohybu nebo zdržení se pohybu, což má za následek konání nebo opomenutí. Pro jednání ve smyslu trestního zákona je důležitá vůle i projev vůle. Chybí-li jedna z těchto složek, nejedná se o jednání ve smyslu trestního zákona. Tzn. že samotná myšlenka nebo vůle není takovým jednáním. Projevem vůle není fyzické násilí nebo reflexní pohyb, pohyb v bezvědomí nebo pohyb vyvolaný křečí. Jednat může i dítě nebo osoba nepřičetná. K trestní odpovědnosti zde nedochází kvůli nedostatku věku nebo přičetnosti.

Jednání spočívá v aktivním (konání) nebo pasivním (opomenutí) chování jedince. Konání (komisivní trestné činy) spočívá v řízeném svalovém pohybu, který je zaměřen k určitému cíli. Naopak opomenutí (omisivní trestné činy) spočívá v opomenutí svalového pohybu. U úpadkových trestních činů je konáním např. činění vydání hrubě nepřiměřeného k majetkovým poměrům.²⁸ Opomenutím

²⁶ Zákonné znění § 16 odst. 2 TZ

²⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. 904 s. Student. ISBN 978-80-87212-49-3, str. 161

²⁸ Viz. § 224 odst. 1 písm. a) TZ

je např. dle § 227 TZ odmítnutí splnění zákonné povinnosti učinit prohlášení o majetku.

Druhým obligatorním znakem je následek trestného činu, kdy dojde k porušení nebo ohrožení hodnot objektu trestného činu. Kromě objektu trestného činu může být i hmotný předmět útoku (fakultativní znak). Dojde-li ke změně na hmotném předmětu útoku, jedná se o účinek trestného činu, např. způsobení úpadku. Pojmy následek a účinek trestného činu nejsou stejné pojmy. Rozdíl mezi následkem a účinkem spočívá v předmětu, ke kterému se vztahuje. Následek se vztahuje k objektu trestného činu a účinek k hmotnému předmětu útoku.

Trestní zákon stanovuje rozsah škody způsobený trestným činem, který je vyjádřen přesnou peněžitou částkou.²⁹

Škoda nikoli nepatrná	Nejméně 5 000 Kč
Škoda nikoli malá	Nejméně 25 000 Kč
Větší škoda	Nejméně 50 000 Kč
Značná škoda	Nejméně 500 000 Kč
Škoda velkého rozsahu	Nejméně 5 000 000 Kč

Třetím obligatorním znakem je příčinný vztah mezi jednáním a následkem trestného činu, mezi jednáním a účinkem a mezi jednáním a škodlivým následkem. Podmínkou trestné odpovědnosti pachatele jsou jednáním způsobené skutečnosti. Při absenci příčinného vztahu nedojde k trestní odpovědnosti. Příčinný vztah spočívá na základě tzv. teorie podmínky. „Příčinou je každý jev, bez něhož by jiný jev nenastal, resp. nenastal způsobem, jakým nastal.“³⁰

4.7 Trestní odpovědnost právnických osob

Trestní odpovědnost právnických osob je zakotvena v zákoně č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, účinným od 1.1.2012 (dále ZTOPO). Trestné činy, které může spáchat právnická osoba, jsou stanoveny v § 7 ZTOPO. Úpadkové trestné činy, tedy § 222 TZ až § 227 TZ zde řečeny nejsou, to znamená, že úpadkového trestného činu se může dopustit

²⁹ Viz. § 138 odst.1 TZ

³⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. 904 s. Student. ISBN 978-80-87212-49-3, str. 175

pouze osoba fyzická, která za právnickou osobu jedná. Dále jsou z tohoto zákona vyloučeny i některé zločiny a přečiny. Zákon se vztahuje pouze na delikty, u nichž je trestní odpovědnost právnických osob stanovena mezinárodními smlouvami nebo evropskými předpisy.

5 Historický vývoj právní úpravy úpadkových trestných činů

Právní úprava úpadkových trestných činů prošla změnou v období po zániku Rakouska-Uherska, v období komunismu a v porevolučním období v Československé republice (České republice).

5.1 Právní úprava účinná do roku 1950

Zákon č. 117/1852 ř. z., ze dne 27. května 1852 o zločinech, trestech a přestupcích byl základem rakouského a následně i československého trestního práva. Jednalo se o novelu trestního zákona z roku 1803.

Úpadkové trestné činy jsou obsaženy v § 205a – podvodný úpadek, § 205b – poškození cizích věřitelů a § 485 - 486c – nadřzování věřiteli (tím poškozuje dlužník ostatní věřitele), úpadek z nedbalosti, nedostatečné vedení knih dlužníkem, rejdy za řízení vyrovnávacího nebo za řízení konkursního a společná ustanovení o odpovědnosti těch, kdo obchodní podniky vedou, a zmocněnců.

5.1.1 Podvodný úpadek

„1. Kdo úmyslně uspokojení svých věřitelů nebo jich části zmaří nebo ztenčí tím, že zatají, odstraní, zcizí nebo poškodí součást svého jmění, předstírá nebo uznává závazek, kterého není, nebo jinak své jmění zmenší, tresce se žalářem od šesti měsíců do jednoho roku, za přitěžujících okolností však od jednoho do pěti roků.

2. Na těžký žalář od pěti do deseti roků budiž nalezeno, jsou-li zvláště přitěžující okolnosti.

Je-li dlužníkem společnost, společenstvo nebo spolek, budiž těchto ustanovení užito na orgány podniku, které se činu dopustily.

Byl-li spáchán někým, kdo věci dlužníkovy samostatně vede, budiž těchto ustanovení užito též na něho.“³¹

§ 205a trestá za zmaření nebo ztenčení uspokojení věřitelů žalářem od šesti měsíců do jednoho roku, jedná-li se o přitěžující okolnosti, bude potrestání žalářem v rozmezí jednoho roku až pěti let. Při zvláště přitěžujících okolnostech

³¹ § 205a zákona trestního č. 117/1852 Ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích

bude pachatel potrestán žalářem od pěti do deseti roků. Podmínkou pro podvodný úpadek je mnohost věřitelů. V případě nedodržení této podmínky přichází v úvahu podvod podle § 197 nebo přečin podle § 1 zákona o maření exekucí. Zákon v § 205a pojednává o zkrácení uspokojení věřitelů, kdy dlužník tají části majetku a snaží se přimět věřitele ke snížení kvóty, kterou by jinak požadovali. Z hlediska skutkové podstaty musí zlý úmysl obsahovat poškozovací prostředky a výsledek, ale není stanovena výše předpokládané škody. Poškozovacím prostředkem může být odstranění věci, kdy se věřitelé nemohou uspokojit z této věci, ale pachatel s danou věcí dále nakládá. Druhým způsobem je zcizení věci, kdy je část majetku oddělena, ale na její místo nevstupuje úplata jiná ve stejné hodnotě. Tato část může být i prodána za stejnou nebo vyšší cenu. Věřitelovi je zaručeno právo na vymáhání pohledávek prostřednictvím exekuce a úpadku. Předmětem stíhání může být zatajení, odstranění, zcizení úplaty, docílené dobrovolným prodejem části jmění dlužníka. Zřízení zástavy pro platnou pohledávku neznamena zmenšení jmění, ale může se jednat o nadřzování věřiteli. Nadřzováním věřiteli může být též uspokojení věřitele ve větší míře (důsledkem je zmenšení aktiv), než by na něj připadlo při stejnoměrném uspokojení všech věřitelů. Samotný pojem podvodu obsahuje poškozující jednání podle § 197, § 200 a § 203, ale nesměruje v té době ještě proti věřiteli.³²

5.1.2 Poškození cizích věřitelů

„1. Kdo nejša s dlužníkem srozuměn, úmyslně zatají, odstraní, zcizí nebo poškodí součást jeho jmění nebo proti jmění dlužníkovu uplatňuje právo, kterého není, aby tím ke škodě věřitelů nebo jich části sobě, dlužníkovi nebo někomu třetímu neoprávněný prospěch majetkový zjednal, tresce se žalářem od šesti měsíců do jednoho roku, za přitěžujících okolností však od jednoho do pěti roků.

2. Na těžký žalář od pěti do deseti roků budiž nalezeno, jsou-li zvláště přitěžující okolnosti.“³³

³² Kallab, J., Herrnritt, V., Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: Československý Kompas, 1927, s. 187

³³ § 205b zákona trestního č. 117/1852 Ř.z, o zločinech, přečinech a přestupcích

§ 205b směřuje vůči jiným věřitelům, kteří chtějí uplatnit své právo na úkor jiných věřitelů nebo znehodnotí součást dlužníkovy jmění a hrozí jim šest měsíců až jeden rok. Při přitěžujících okolnostech od jednoho do pěti let. Při zvláště přitěžujících okolnostech hrozí pachateli těžký žalář od pěti do deseti roků.

5.1.3 Nadržování věřiteli

„Kdo úmyslně po tom, kdy u něho nastala neschopnost platiti, věřiteli nadržuje v tom úmyslu, aby tím jiné věřitele poškodil, bude pro přečin potrestán tuhým vězením ode tří měsíců až do dvou roků. Věřitel, který přijme zjištění nebo placení pohledávky jemu příslušející, není trestný.“³⁴

§ 485 Nadržování věřiteli je přečin, který spočívá v jednání dlužníka s úmyslem poškodit jiné věřitele. Jako nadržování je označeno jednání zlepšující postavení jednoho věřitele oproti věřitelům ostatním, kterého by v konkursním nebo vyrovnávacím řízení nedosáhl nebo prohlášení usnadňující uplatnění věřitelovo návrhů. Jako pokus o nadržování nelze brát ústní nabídnutí zaplacení peněžité částky nebo příslib směnky ve stejné hodnotě a dále návrh na vystavení komisionářské nóty. V případě nadržování věřiteli je též možná spoluvina podle § 5.

5.1.4 Úpadek z nedbalosti

„1. Dlužník několika věřitelů, který z nedbalosti si přivodí neschopnost platiti, zvláště tím, že činí přílišná vydání, lehkomylně nebo nepřiměřeně úvěru užívá nebo poskytuje, část majetku promarní nebo uzavře odvážný obchod, který nenáleží k řádnému vedení jeho obchodu nebo s jeho poměry majetkovými jest v nápadném odporu;

2. kdo z nedbalosti své věřitele nebo jich část tím poškodí, že, věda, že jest neschopen platiti, nový dluh učiní, dluh splatí, zástavu zřídí nebo řízení vyrovnací nebo zahájení konkursu včas nenavrhne, bude pro přečin potrestán tuhým vězením od tří měsíců až do jednoho roku.

³⁴ § 485 zákona trestního č. 117/1852 Ř.z, o zločinech, přečinech a přestupcích

3. Pachatel, který své obchodní knihy zfalšuje, odstraní nebo zničí, bude trestán tuhým vězením od šesti měsíců až do tří roků.

*Dlužník, který za řízení vyrovnávacího předsevezme právní jednání, která mu dle řádu vyrovnávacího jsou dovolena, není trestný.*³⁵

Ustanovení o obchodním dozoru byla zrušena vládním nařízením ze 4. července 1919 č. 365 Sb. z. a n. § 486 se nevztahuje pouze na obchod. Z hlediska skutkové podstaty je podstatné poškození věřitelů v důsledku nedbalosti dlužníka, které musí soud zjistit a odůvodnit. K úpadku z nedbalosti postačuje, byla-li nedbalost pouze jedním z důvodů neschopnosti platit. Jako dlužníka neschopného platit je označena osoba, která není schopna uspokojit své věřitele v plné výši a v přiměřené době. Příčinou může být stav předlužení nebo váznutí platů. Důkazem platební neschopnosti mohou být množící se žaloby a neplacení dlužníka. Jako váznutí platů je označen přechodný nedostatek hotových prostředků k vyrovnání splatných dluhů. Nedbalé jednání a platební neschopnost jsou v příčinné souvislosti a proto musí nedbalé jednání platební neschopnosti předcházet. Druhy nedbalého jednání jsou obsaženy v § 486 odst. 1. Jako lehkomyšlné je označeno užívání úvěru a neuvážení, zda bude v budoucnosti možné včasné placení. Jako nepřiměřené je označen nepoměr mezi vypůjčenou částkou a hospodářskou silou dlužníka, kdy rozhodným je majetkový stav toho, kdo úvěr poskytuje a ne toho, komu se úvěr poskytuje. Jako odvážné obchody jsou označeny obchody, u kterých je nutné počítat s větší možností nahodilé ztráty a k podnikání je třeba kapitálu, kterým by byla případná ztráta uhrazena. Podle § 486 odst. 2 došlo k poškození věřitelů v době, kdy je zřejmé, že jejich plné uspokojení nebude možné. Podle § 486 odst. 2 je též postačující, aby byla škoda způsobena pouze jednomu věřiteli. Z hlediska subjektivní stránky postačuje nedbalost nevědomá, kdy se nevyžaduje dlužníkovu vědomí, že svou nedbalostí poškozuje věřitele. Výjimkou je nezpůsobilost k placení.

³⁵ § 486 zákona trestního č. 117/1852 Ř.z, o zločinech, přečinech a přestupcích

5.1.5 Nedostatečné vedení knih dlužníkem

„Dlužník několika věřitelů, který proti zákonnému závazku v předepsaném čase bilance svého jmění neprovede, nebo knihy obchodní vésti opomine, nebo je tak nepořádně vede, že neposkytují přehledu o stavu jmění, tresce se pro přečin vězením od jednoho až do šesti měsíců, stane-li se neschopným platiti.“³⁶

V případě § 486a bylo důležitým hlediskem, jestli byl veden dostatečný počet knih a takovým způsobem, aby z nich byl zřejmý obsah majetku dlužníkovi a dalším osobám s potřebným vzděláním. Vhodnost vedení knihy spočívá ve schopnosti třetích osob získat přehled o stavu jmění dlužníka. Dodatečné splnění vhodného vedení knih z dokladů a zápisků, srozumitelných pouze pro dlužníka, není dostačující.

Subjektivní stránka skutkové podstaty spočívá v nedbalosti obchodníka, který je důvodem vadného vedení knih. Objektivní stránka skutkové podstaty spočívá v neschopnosti placení.

5.1.6 Rejdy za řízení vyrovnávacího nebo za řízení konkursního

„1. Kdo uplatňuje úmyslně pohledávku nepravou, nebo pohledávku v nepravém objemu nebo pořadí, aby tím dosáhl v řízení vyrovnávacím nebo konkursním vlivu, jenž mu nepřísluší;

2. věřitel, jenž za výkon práva hlasovacího v určitém smyslu nebo za opominutí výkonu práva hlasovacího úmyslně přijme nebo dá si slíbiti pro sebe nebo třetího prospěch majetkový, nebo kdo úmyslně věřiteli k tomuto účelu prospěch majetkový poskytne nebo přislíbí;

3. věřitel, jenž úmyslně za souhlas s vyrovnáním v řízení vyrovnacím nebo s nuceným vyrovnáním bez svolení ostatních věřitelů přijme nebo dá si slíbiti pro sebe nebo třetího mimořádný prospěch, nebo kdo úmyslně věřiteli k tomuto účelu mimořádný prospěch poskytne nebo přislíbí, tresce se pro přečin vězením od tří měsíců až do jednoho roku.

4. Stejně budou potrestáni vyrovnací správce a člen poradního sboru v řízení vyrovnacím, správce podstaty a člen výboru věřitelů v konkursu, kteří úmyslně pro

³⁶ § 486a zákona trestního č. 117/1852 Ř.z, o zločinech, přečinech a přestupcích

sebe nebo třetího ke škodě věřitelů přijmou nebo dají si přislíbiti majetkový prospěch jim nepatřící. ³⁷

Přečinu se může dopustit pravý nebo falešný věřitel. Zlý úmysl obsahuje objektivní činění, pachatelův cíl. Podle § 486 odst. 2 není důležité, zda se viník skutečně zachoval dle úmluvy. Podle § 486 odst. 3 může být pachatelem přečinu aktivního podplácení kdokoliv.

5.1.7 Společná ustanovení o odpovědnosti těch, kdo obchodní podniky vedou, a zmocněnců

„Je-li v případech § 485, 486, 486a dlužníkem a v případě § 486b věřitelem nebo dlužníkem společnost, společenstvo nebo spolek, budiž těchto ustanovení užito na orgány podniku, které činu se dopustily.

Spáchá-li v uvedených případech čin někdo, kdo věci dlužníkovi nebo věřitelovy samostatně vede, budiž těchto ustanovení užito též na něho. ³⁸

U osoby vedoucí obchod nebylo důležité, zda je k tomu oprávněna, zda si tuto moc pouze uzurpuje, zda překročila dané zplnomocnění či zda jednala bez příkazu. Samostatnost vedení spočívá v nezávislém jednání.

Zákon byl zrušen 1.8.1950 předpisem 86/1950 Sb.

5.2 Právní úprava účinná po roce 1950

Po skončení II. světové války byl v průběhu právníkové dvouletky přijat dne 12. července trestní zákon č. 86/1950 Sb. (účinnost od 1.8.1950) rozdělený do 10 hlav. Trestní zákon byl ovlivněn stalinismem a budováním socialismu po komunistickém převratu v roce 1948. Změny nastaly v oblasti hospodářství, kdy měl stát většinu vlastnických práv k výrobním prostředkům a v jeho rukou se ocitlo i podnikání v podnicích. V důsledku těchto změn nedocházelo do konce devadesátých let k úpadkům známým v demokratických státech. Úpadkové trestné činy jsou zde zastoupeny pouze v § 257 Poškození věřitele.

³⁷ § 486b zákona trestního č. 117/1852 Ř.z, o zločinech, přečinech a přestupcích

³⁸ § 486c zákona trestního č. 117/1852 Ř.z, o zločinech, přečinech a přestupcích

- „1) Kdo úmyslně zmaří i jen částečně uspokojení svého věřitele tím, že*
- a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část svého plnění,*
 - b) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek, nebo*
 - c) své jmění jinak zmenší*
- bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*
- 2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně zmaří i jen částečně uspokojení věřitele někoho jiného tím, že*
- a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část jmění dlužníka,*
 - b) ke jmění dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku, nebo*
 - c) jmění dlužníka jinak zmenší*
- 3) Odnětím svobody na tři měsíce až tři léta bude pachatel potrestán, má-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 následek značnou škodu.“³⁹*

Rozdílné pojetí těchto odstavců spočívá v rozdělení pachatele na vlastního a cizího.

Trestní zákon č. 140/1961 Sb. nabyl účinnosti dne 1.1.1962 a platil do 31.12.2009. Zákon byl několikrát novelizován až do 90. let. Byly doplněny nové skutkové podstaty úpadkových trestných činů, Trestné činy proti majetku Hlava IX. § 256 poškození věřitele (původně § 257).

5.2.1 Poškození věřitele

- „(1) Kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že*
- a) zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku,*
 - b) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek,*
 - c) svůj majetek zdánlivě zmenšuje, nebo*
 - d) v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje,*

³⁹ Zákonné znění § 257 z.č. 86/1950 Sb.

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že

a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část majetku dlužníka, nebo

b) k majetku dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.⁴⁰

§ 256 TrZ odpovídá § 257 v zákoně č. 86/1950 Sb. Změna spočívá v úpravě trestů v jednotlivých odstavcích a v přidání odst. 4, který přináší trestní sazbu při způsobení značné škody. Objektem trestného činu je právo věřitele na uspokojení jeho pohledávky, kterou má vůči pachateli. Z hlediska objektivní stránky se jedná o dvě formy jednání. První formou je poškozování vlastního věřitele v § 256 odst. 1 TrZ a druhou formou je poškozování cizího věřitele v § 256 odst. 2 TrZ. Z hlediska trestní odpovědnosti postačuje nedbalost.

5.2.2 Zvýhodňování věřitele

„(1) Kdo jako dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.⁴¹

Zvýhodnění věřitele nebylo v zákoně č. 86/1950 Sb. obsaženo. Oproti následujícímu zákonu č. 40/2009 Sb., § 223 TZ Zvýhodnění věřitele, zde není zmínka o způsobení škody nikoli malé na straně věřitele v odst. 1. Do odst. 3 bylo doplněno způsobení úpadku jinému.

⁴⁰ § 256 zákona trestního č. 140/1961 Sb.

⁴¹ § 256a Zvýhodňování věřitele zákona trestního č. 140/1961 Sb.

Dále tento zákon obsahuje v § 256b TrZ Pletichy v insolvenčním řízení a v § 256c TrZ Předlužení.

5.3 Právní úprava účinná po roce 1991

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání nabyl účinnosti dne 1.10.1991. Členil se na pět částí, kdy v první části je vymezen účel zákona, ve druhé části úprava konkursu, tzv. nuceného vyrovnání, při kterém dochází alespoň částečnému, poměrnému a jištěnému uspokojení pohledávek. Třetí část obsahovala informace o vyrovnání, čtvrtá část společná ustanovení a pátá část přechodná a závěrečná ustanovení. Zákon obsahuje pouze 73 paragrafů.

Zákon definuje pojem úpadek v § 1 ZKV, co je cílem konkursu a vyrovnání v § 2 ZKV, tedy dosažení poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu. Poměrné uspokojení neznamená uspokojení plné. V § 3 ZKV je zmíněna povinnost podat návrh na prohlášení konkursu. Novou úpravou je dlužníkovi dáno na výběr, zda chce učinit návrh na prohlášení nebo návrh na vyrovnání.⁴² Dále novela uvádí povinnost právnické osoby v likvidaci podat na sebe návrh na konkurs pouze v případě, že je předlužena. Právnická osoba v platební neschopnosti tuto zákonnou povinnost nemá.

Druhá část tohoto zákona upravuje konkurs v § 4 až § 45 ZKV. Je zde zmíněn návrh na prohlášení konkursu, konkursní podstata, účastníci konkursu, správce podstaty nebo prohlášení konkursu.

Třetí část tohoto zákona upravuje vyrovnání v § 46 až § 66 ZKV. Obdobně jako u konkursu je zde zmíněn návrh na vyrovnání, účastníci vyrovnání, vyrovnací jednání nebo potvrzení vyrovnání.

Čtvrtá část obsahuje společná ustanovení o řízení v § 66a až § 66c ZKV pro konkurs a vyrovnání. Jedná se o zde o přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu, o rozhodnutí soudu usnesením, předběžných opatřeních nebo o doručování písemností.

⁴² Pohl, T., Zákon o konkursu a vyrovnání. Krok za krokem. Praha 2000, 320 str., ISBN 80-7175-092-1

Vlivem přijetí zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání byl přijat zákon č. 557/1991 Sb., který nabyt účinnosti dne 1.1.1992. Účinnosti pozbyl přijetím zákona č. 40/2009 Sb. Zákon byl též ovlivněn politickými, ekonomickými podmínkami

Dva roky po účinnosti zákona č. 557/1991 Sb. byl vydán zákon č. 290/1993 Sb., který nabyt účinnosti dne 1.1.1994. Tímto zákonem byla opět zdokonalena úprava úpadkových trestných činů. Příkladem může být zvýšení trestní sazby odnětí svobody na dvě léta až osm let v případě způsobení škody velkého rozsahu. V případě trestného činu poškozování věřitele se jednalo o přidání § 256 odst. 4 TRZ a v případě trestného činu zvýhodnění věřitel se jednalo o přidání § 256a odst. 3 TRZ.

Zákon č. 253/1997 Sb. nabyt účinnosti dne 1.1.1998 a došlo k několika novelizacím oproti původnímu zákonu č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Snahou nového zákona bylo mimo jiné potlačování majetkové kriminality.

První změnou bylo zavedení § 126 Porušení povinnosti v řízení o konkursu a vyrovnání. Účelem této nové skutkové podstaty je ochrana řádného průběhu řízení o konkursu a vyrovnání, a to zjištění konkursní podstaty.⁴³ Pachatelem, který spáchal trestný čin maření nebo ztěžování výkonu funkce správce konkursní podstaty, mohl být věřitel nebo dlužník

Ke změně došlo též v § 256 odst. 1 písm. d) Poškození věřitele, kde je doplněno „jednání spočívající v odmítnutí pachatele splnit zákonnou povinnost učinit před soudem úplné a pravdivé prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvést nepravdivé nebo hrubě zkreslené informace“.⁴⁴ O povinnosti učinit toto prohlášení pojednává i § 4 odst. 3 a § 17 zákona o konkursu a vyrovnání.

Další změna se týká § 256b Pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím. Ke dvěma skutkovým podstatám byla připojena třetí ve znění: „Odnětím svobody

⁴³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo: novelizace v letech 1997 až 1999*. Praha: Linde, 2000. 154 s. ISBN 80-7201-208-8, str. 45

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo: novelizace v letech 1997 až 1999*. Praha: Linde, 2000. 154 s. ISBN 80-7201-208-8, str. 96

až na dvě léta nebo peněžitým trestem bude potrestán, kdo jako vyrovnací správce, správce konkursní podstaty nebo člen věřitelského výboru v konkursu přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.⁴⁵

Dne 1.5.2000 došlo k účinnosti nového trestního zákona č. 105/2000 Sb. Změny v tomto zákoně navazovaly na změny v zákoně o konkursu a vyrovnání. Nově byly rozšířeny úpadkové trestné činy. V případě § 126 odst. 2 byla doplněna skutková podstata o porušování povinnosti v řízení o konkursu, která spočívala v nesplnění povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu. V případě § 256c se jednalo o zavedení trestného činu předlužení, který pojednává o dvou základních skutkových podstatách. První z nich je stanovena v § 256c písm. a) až e), kdy dlužník jedná alespoň jedním z těchto způsobů a dostane se do stavu předlužení. Z hlediska subjektivní stránky postačuje vědomá nedbalost. Druhou skutkovou podstatou je vědomí pachatele o stavu předlužení a následné přijetí závazku nového nebo zřízení zástavy.⁴⁶ Účelem bylo tedy zabránit pachatelům ve vydávání svých aktiv v případě jejich nepříznivé finanční situace.

S účinností nového zákona č. 186/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) došlo i k novelizaci trestního zákona. Nový trestní zákon č. 296/2007 Sb., s účinností od 1.1.2008 upravil terminologii a vypustil z důvodu neúčelnosti § 126 odst. 2 o nesplnění povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu. Naopak v insolvenčním zákoně přibyla dvě nová ustanovení tj. § 99 IZ o škodě nebo jiné újmě nepodaným návrhem a § 100 IZ předběžné opatření o náhradě škody.

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo: novelizace v letech 1997 až 1999*. Praha: Linde, 2000. 154 s. ISBN 80-7201-208-8, str. 97

⁴⁶ V trestním zákoně č. 40/2009 Sb. je trestný čin předlužení přejmenován na způsobení úpadku (viz kapitola 6.3)

6 Úpadkové trestné činy podle Zákona č. 40/2009 Sb.

Od roku 2010 se problematika úpadkových trestných činů řídí zákonem č. 40/2009 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.1.2010. Od předchozího zákona č. 40/1961 Sb. se liší zcela odlišnou systematikou, novými skutkovými podstatami a částečně pozměněnými zákonnými skutkovými podstatami. Seřazení úpadkových trestných činů je oproti předchozí úpravě přehlednější a členění je logičtější. Úpadkové trestné činy (právní vztahy mezi věřiteli a dlužníky) jsou obsaženy v § 222 - §227 Hlava V. TZ. Skupinovým objektem je ochrana majetkových práv věřitelů a částečně i veřejný zájem na odpovídajícím řešení úpadkového stavu dlužníka a na řádném průběhu insolvenčního řízení.⁴⁷

6.1 Poškození věřitele

„(1) Kdo, byť i jen částečně, zmaří uspokojení svého věřitele tím, že

a) zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou, nebo odstraní, byť i jen část svého majetku,

b) postoupí svou pohledávku, anebo převezme dluh jiného,

c) zatíží věc, která je předmětem závazku, nebo ji pronajme,

d) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek,

e) předstírá nebo uzná právo nebo závazek ve větším rozsahu, než odpovídá skutečnosti,

f) předstírá splnění závazku, nebo

g) předstírá úpadek nebo svůj majetek jinak zdánlivě zmenšuje nebo předstírá jeho zánik,

a způsobí tím na cizím majetku škodu nikoli malou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo, byť i jen částečně, zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že

a) zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní, byť i jen část majetku dlužníka, nebo

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. II., § 157-314. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013. xii s., s. 1899-3730. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2208

b) k majetku dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku nebo existující právo nebo pohledávku ve vyšší hodnotě či lepším pořadí, než jaké má, a způsobí tím na cizím majetku škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

*a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu, nebo
b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

*a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu,
b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu,
nebo*

c) způsobí-li takovým činem jinému úpadek. “⁴⁸

§ 222 TZ definuje poškození věřitele a vztahuje se na dva různé způsoby jednání pachatele. Prvním způsobem je poškození vlastního věřitele, kdy se sám dlužník dopouští trestného činu (§ 222 odst. 1 TZ). Druhým způsobem je poškození cizího věřitele, kdy se místo dlužníka dopouští trestného činu osoba jiná (§ 222 odst. 2 TZ).

§ 222 odst. 1 TZ je založen na existenci závazkového právního vztahu mezi dlužníkem a věřitelem jako na předpokladu trestní odpovědnosti. O právním vztahu jedná soud v trestním řízení jako o předběžné otázce podle § 9 odst. 1 TR. z důvodu posouzení viny obviněného.

„(1) Orgány činné v trestním řízení posuzují předběžné otázky, které se v řízení vyskytnou, samostatně; je-li tu však o takové otázce pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu, jsou orgány činné v trestním řízení takovým rozhodnutím vázány, pokud nejde o posouzení viny obviněného. “⁴⁹

Existuje-li věřitel, musí existovat i dlužník. Věřiteli mohou být fyzické osoby, právnické osoby a stát. Dlužníkem může být fyzická nebo právnická osoba, která může, ale nemusí být podnikatelem. Osoba dlužníka vzniká založením smlouvy, způsobením škody, celní, daňovou nebo jinou povinností.

⁴⁸ Zákonné znění §222 TZ

⁴⁹ Zákonné znění §9 TR.

V průběhu plnění či neplnění závazku může dojít ke změně v osobě věřitele nebo dlužníka. O těchto změnách závazků pojednávají § 1879 až § 1907 NOZ.

Jednání pachatele směřuje proti pohledávce věřitele, který má vůči věřiteli pohledávku vyplývající ze závazkového vztahu. Pro poškození věřitele není důležité, zda závazkový právní vztah vznikl v souvislosti s podnikáním nebo jiným způsobem.

6.1.1 Poškození vlastního věřitele

Dlužník může zmařit uspokojení pohledávky věřitele jednou z forem stanovených v § 222 odst. 1 TZ. Věřitel poté nemůže dosáhnout ani částečného uspokojení své pohledávky. V případě částečného zmaření dlužník omezí tuto možnost a věřitel dosáhne alespoň částečného uspokojení své pohledávky. Řádné uspokojení pohledávky spočívá v takovém plnění dlužníka, které je obsahem závazkového právního vztahu mezi ním a věřitelem. Vedle trestního řízení může být proti dlužníkovi vedeno i řízení insolvenční ohledně jeho majetku. V případě zajištění věřitelovo pohledávky některým ze zajišťovacích institutů (např. ručením) může dlužník spoléhat na zajištění pohledávky touto cestou. Dojde-li k plnění ze strany ručitele, nejedná se o trestný čin podle § 222 odst. 1 TZ, i když mohl dlužník mařit uspokojení věřitele ze svého majetku. Problémem může být poškození ručitele, kdy dlužník zmařil možnost ručitele dosáhnout náhradu za plnění poskytnuté věřiteli.

Majetkem podle § 222 odst. 1 TZ se rozumí všechny majetkové hodnoty, které tvoří věci, pohledávky nebo peníze. Tímto majetkem se rozumí majetek dlužníka, který tyto věci vlastní.

Podmínkou trestní odpovědnosti podle § 222 odst. 1 TZ je vznik škody nikoli malé na cizím majetku.⁵⁰ Jedná se o škodu na majetku věřitele, u něhož nedošlo k uspokojení jeho pohledávky.

Poškození vlastního věřitele obsahuje taxativní výčet sedmi způsobů jednání pachatele, který není možné rozšiřovat. Jednotlivé způsoby jednání jsou stanoveny alternativně v § 222 odst. 1 písm a) až g) TZ a ke trestní odpovědnosti postačuje jen z nich.

⁵⁰ Škodou nikoli malou se dle § 138 odst. 1 TZ rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč.

6.1.1.1 § 222 odst. 1 písm. a) TZ

Alternativně stanovené způsoby jednání směřují vůči majetku dlužníka, který má sloužit jako uspokojení pohledávky věřitele.

Zničení majetku nebo-li likvidace hmotné podstaty má za následek ztrátu hodnoty a ztrátu schopnosti plnit svůj účel. Ke zničení věci může dojít rozbitím, spálením, zbouráním aj.

Poškození majetku nebo-li snížení majetkové hodnoty majetku může být trvalé, nebo dočasné a poškozená věc není dále schopna plnit svůj účel, resp. některou ze svých funkcí. Opravením může věc opět plnit svůj účel, ale může dojít k poklesu prodejnosti na trhu. Pachatel může věc poškodit nesprávným jednáním nebo opomenutím jednání. K poškození věci může dojít podobným způsobem jako ke zničení věci. Následky jsou ale menší.

Zatajení celého majetku nebo části je předstírání absence majetku vůči jiným.

Zcizením majetku nebo-li převedením majetku nebo jeho části na další osobu pachatel získá peníze, které poté může utratit. V důsledku zcizení nemá dlužník dostačující hodnotu pro uspokojení pohledávky věřitele. Formou zcizení je prodej, darování, převedení peněz na účet jiné osoby, prodej věci, která má být použita k uspokojení věřitele nebo v judikatuře řečený způsob převedení movitých i nemovitých věcí u podnikajícího dlužníka jako fyzické osoby na majetek s.r.o.

Neužitečný majetek může vzniknout jednáním pachatele, kdy dojde ke snížení kvality majetku. Pachatel nejednal tak, aby došlo ke zničení nebo k likvidaci hmotné podstaty, ale následky v podobě nemožnosti plnění původního účelu se těmito způsoby podobají.

Odstraněním nebo-li ukrytím části nebo celého majetku zůstává dlužníkovi možnost s tímto majetkem disponovat a používat ho.

6.1.1.2 § 222 odst. 1 písm. b) TZ

Věřitel může být poškozen dvěma způsoby tj. postoupením pohledávky a převzetím dluhu. Postoupení pohledávky dlužníka jiné osobě blíže specifikují § 1879 až § 1887 NOZ, kde je věřitel označen jako postupitel a dlužník jako postupník. „*Věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako*

*postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi).*⁵¹ V případě postoupení pohledávky věřiteli, kterému by jinak vznikla škoda, se o trestný čin nejedná.

Převzetí dluhu nebo-li zatížení majetku dlužníka dalším závazkem je důvodem nemožnosti věřitele dosáhnout uspokojení pohledávky. Převzetí dluhu je dále upraveno v § 1888 až § 1891 NOZ. „*Kdo ujedná s dlužníkem, že přejímá jeho dluh, nastoupí jako dlužník na jeho místo, dá-li k tomu věřitel souhlas původnímu dlužníku nebo přejimateli dluhu.*“⁵²

6.1.1.3 § 222 odst. 1 písm. c) TZ

Další možností poškození vlastního věřitele je zatížení nebo pronajmutí majetku. Tento majetek má sloužit k uspokojení pohledávky věřitele, vzniká právo třetí osoby a v důsledku toho není možné pohledávku uspokojit. Zatížením věci se rozumí zřízení věcného břemena nebo zástavního práva. Pronajmutím je majetek poskytnut třetí osobě v podobě nájmu, který je blíže specifikován v § 2201 až § 2331 NOZ.

6.1.1.4 § 222 odst. 1 písm. d) TZ

„*Pachatel jako dlužník předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek.*“⁵³ Právo nebo závazek nikdy nebyl nebo již není a nejedná se proto o závazkový právní vztah. Důvodem předstírání práv nebo závazků je snížení hodnoty jeho majetku. O právech a závazcích jako neexistujících musí být rozhodnuto příslušným orgánem. O promlčených právech a závazcích orgán nerozhoduje, považují se jako nadále existující práva, ale nelze se jich domáhat.

6.1.1.5 § 222 odst. 1 písm. e) TZ

„*Pachatel zkresluje skutečnou výši existujícího práva nebo závazku.*“⁵⁴ Výše je uznána ve větším rozsahu, než ve kterém by měla být.

⁵¹ Zákonné znění §1879 NOZ

⁵² Zákonné znění §1888 odst. 1 NOZ

⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. II., § 157-314. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013. xii s., s. 1899-3730. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 2215

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. II., § 157-314. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013. xii s., s. 1899-3730. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 2216

6.1.1.6 § 222 odst. 1 písm. f) TZ

Další možností poškození věřitele dlužníkem je předstírání splnění závazku, čímž nebyl dluh splněn. Pachatel pouze tvrdí, že došlo ke splnění závazku a následně k jeho zániku. Příkladem předstírání splnění závazku může být vystavení padělaných dokumentů nebo změny v účetnictví.

6.1.1.7 § 222 odst. 1 písm. g) TZ

Tento odstavce obsahuje poslední způsob poškození věřitele dlužníkem. Dlužník může jednat dvěma způsoby. V prvním případě předstírá úpadek dlužníka, v druhém případě se jedná o fingované zmenšení hodnoty majetku resp. o úbytek majetkové hodnoty majetku.

6.1.2 Poškození cizího věřitele

V případě poškození cizího věřitele nedojde k poškození věřitele ze strany dlužníka, ale ze strany jiné osoby než je dlužník. Dlužník o poškozování může vědět, ale také nemusí. K poškozování tedy dochází cizí osobou než je dlužník a za dlužníka tedy nejedná. Pachatelem může být fyzická nikoliv právnická osoba. Důležitou podstatou trestného činu je naplnění všech skutkových podstat právě ze strany pachatele. Pomoc pachateli vychází z § 24 odst. 1 písm. c) TZ „*umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu (pomocník)*“ a pomocník konal pouze částečně a tím pomohl dlužníkovi alespoň k dílčímu zmaření uspokojení věřitele. V případě spolupachatelství se vychází z § 23 TZ „*Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé).*“ Podmínkou trestní odpovědnosti je způsobení škody na cizím majetku ve výši nikoli malé.⁵⁵ Tato škoda vznikla v důsledku neuspokojení pohledávky věřitele ze strany dlužníka.

⁵⁵ Škodou nikoli malou se dle § 138 odst. 1 TZ rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč.

6.1.2.1 §222 odst. 2 písm. a) TZ

Jednání pachatele má za účel reálné snížení aktiv majetku dlužníka, která slouží k uspokojení pohledávky věřitele. Způsoby možného konání pachatele jsou již řečeny v § 222 odst. 2 písm. a) TZ. Jedná se o 6 variant jednání: zničení, poškození, zatajení, zcizení, učinění neupotřebitelným a odstranění alespoň části svého majetku. Jedná se tedy o stejný výklad s výjimkou majetkové dispozice jiných osob.

6.1.2.2 §222 odst. 2 písm. b) TZ

V případě tohoto § se jedná o snahu zdánlivě zmenšit reálnou hodnotu majetku dlužníka nebo naopak o zvětšení hodnoty majetku dlužníka obdobně jako v § 222 odst. 1 písm. d) a e) TZ. Místo dlužníka ale opět jedná jiná osoba. Předpokladem je určitá aktivita pachatele vůči dlužníkovi. Zničení majetku neboli jeho likvidace je důvodem ztráty hodnoty a nemožnosti splnit účel.

6.1.3 Značná škoda a značný prospěch

6.1.3.1 § 222 odst. 3 písm. a) TZ

V případě poškození věřitele dle § 222 odst. 1 TZ nebo § 222 odst. 2 TZ bude použita vyšší trestní sazba v případě, kdy pachatel způsobí místo škody nikoli malé nebo vyšší škodu značnou. Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje značná škoda částky alespoň 500 000 Kč. Jedná se tedy o neplnění ze strany dlužníka a vzniklou škodu v minimální hodnotě 500 000 Kč na straně věřitele.

6.1.3.2 § 222 odst. 3 písm. b) TZ

Dle § 138 odst. 1 TZ a odst. 2 TZ dosahuje značný prospěch částky alespoň 500 000 Kč. Získá-li tedy pachatel nebo jiná osoba majetkového prospěchu v hodnotě minimálně 500 000 Kč na úkor uspokojení pohledávky věřitele, bude potrestán trestem odnětí svobody na šest měsíců až 5 let. Celková výše se odvozuje od hodnoty majetku souvisejícího s konáním pachatele a od výše neuspokojených pohledávek věřitelů.

6.1.4 Škoda a prospěch velkého rozsahu, způsobení úpadku jinému

6.1.4.1 § 222 odst. 4 písm. a) až c) TZ

Způsobí-li pachatel škodu velkého rozsahu u trestných činů dle § 222 odst. 1 TZ a odst. 2 TZ, bude potrestán vyšším trestem odnětí svobody, a to v rozmezí tří až osmi let.⁵⁶ Stejně bude potrestán pachatel, který tímto činem způsobil zisk sobě nebo jiné osobě nebo tímto činem způsobil úpadek jiné osobě. Poškozeným je tedy zpravidla věřitel, jehož pohledávka nebyla uspokojena.

6.2 Zvýhodnění věřitele

„(1) Kdo jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele, a způsobí tím na cizím majetku škodu nikoli malou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) způsobí-li takovým činem jinému úpadek.“⁵⁷

6.2.1 § 223 odst. 2 TZ

Mezi další úpadkové trestné činy patří zvýhodnění věřitele, kdy dochází opět k poškození věřitele a neuspokojení jeho pohledávky. Objektem jsou v tomto případě věřitelé a ochrana jejich majetkových práv. Nedochozí ke snížení veškerého majetku, ale dochází k nerovnoměrnému uspokojení jednotlivých věřitelů. Pohledávka jednoho z věřitelů je plně uspokojena, zatímco pohledávky ostatních uspokojeny nejsou. Jde tedy o nerovnoměrné uspokojení pohledávek věřitelů. Zvýhodněný věřitel ale nedostane více, než by mu náleželo.

Dlužník, tj. fyzická nebo právnická osoba – podnikatel, musí při úpadku podat insolvenční návrh, řídit se insolvenčním zákonem a uspokojit pohledávky věřitelů rovnoměrně a poměrně.

⁵⁶ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje škoda velkého rozsahu částky alespoň 5 000 000 Kč.

⁵⁷ Zákonné znění § 223 TZ

Trestně odpovědná není osoba, která je pouze v úpadku, ale je zde souvislost s dalším jednáním pachatele, tedy např. zvýhodnění některého z věřitelů. Trestně odpovědný dlužník může být v platební neschopnosti nebo být předlužený a vzniklá škoda odpovídá škodě nikoli malé.

Objektivní stránkou je zvýhodnění jednoho věřitele na úkor ostatních tím, že dojde alespoň k částečnému zmaření uspokojení pohledávky věřitele. Pohledávka vyplývá ze závazkového práva mezi dlužníkem a věřitelem.

Zda se jedná o zvýhodňující právní úkony nebo ne, je pojednáváno též v § 241 IZ Neúčinnost zvýhodňujících právních úkonů.

„ (3) Zvýhodňujícími právními úkony jsou zejména úkony, kterými dlužník

a) splnil dluh dříve, než se stal splatným,

b) dohodl změnu nebo nahrazení závazku ve svůj neprospěch,

c) prominul svému dlužníku splnění dluhu nebo jinak dohodl anebo umožnil zánik či nesplnění svého práva,

d) poskytl svůj majetek k zajištění již existujícího závazku, ledaže jde o vznik zajištění v důsledku změn vnitřního obsahu zastavené věci hromadné.

(5) Zvýhodňujícím právním úkonem není

a) zřízení zajištění závazku dlužníka, obdržel-li za ně dlužník současně přiměřenou protihodnotu,

b) právní úkon učiněný za podmínek obvyklých v obchodním styku, na základě kterého dlužník obdržel přiměřené protiplnění nebo jiný přiměřený majetkový prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležité pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka,

c) právní úkon, který dlužník učinil za trvání moratoria nebo po zahájení insolvenčního řízení za podmínek stanovených tímto zákonem.“⁵⁸

Při zvýhodnění věřitele není nutné, aby byla věřitelova pohledávka uspokojena úplně. Postačuje, aby věřitel dostal více, než by dostal při rovnoměrném a poměrném uspokojování pohledávek všech věřitelů. Věřitel může

⁵⁸ Zákonné znění § 241 IZ

být též zvýhodněn dodatečným zajištěním dosud nezajištěné pohledávky, ale na úkor dalších věřitelů. Podle § 223 odst. 1 TZ není též postačující k trestní odpovědnosti oddálení nebo ztížení uspokojení věřitele z důvodu uspokojení pohledávky jiného věřitele z dalšího majetku dlužníka. Dále trestní odpovědnost nezakládá uspokojení pohledávky jednoho věřitele s úmyslem získat prostředky k uspokojení dalších věřitelů. Příkladem může být zaplacení elektrické energie z důvodu nepřerušování provozu výrobní haly, možnost pokračovat v provozu a z výdělku uspokojit pohledávky ostatních věřitelů. Podle § 223 odst. 1 TZ též nestačí k trestní odpovědnosti pouze uspokojení jednoho věřitele před ostatními. Důvodem trestní odpovědnosti je úmysl zmařit uspokojení pohledávek dalších věřitelů.

Vznik trestní odpovědnosti je podmíněn způsobením škody nikoli malé na cizím majetku.⁵⁹ Škoda spočívá v neuspokojení pohledávky věřitele.

§ 223 TZ se vztahuje na mnohost věřitelů, kdy má dlužník v úpadku nesplněné závazky vůči dvěma a více věřitelům najednou. Jedná se o osoby fyzické nebo právnické a alespoň jedna osoba je zvýhodněna na úkor dalších.

6.2.2 § 223 odst. 2 TZ

Způsobí-li věřitel škodu značnou, je dán důvod k použití vyšší trestní sazby, a to šesti měsíců až tří let.⁶⁰ Jedná se o škodu na věřitelovo majetku, kdy došlo k nulovému nebo částečnému plnění ke strany dlužníka. Škoda tedy spočívá v ušlém zisku.

6.2.3 § 223 odst. 3 TZ

Přísnější trestní sazba postihne dlužníka, který způsobí škodu velkého rozsahu, a to v rozsahu dvou let až osmi let.⁶¹

Vyšší trestní sazba též spočívá ve způsobení úpadku jiného člověka z důvodu zvýhodnění jiného věřitele. Úpadek tohoto věřitele spočívá v platební neschopnosti nebo v předlužení. Věřitel nebyl schopen v důsledku nesplněných

⁵⁹ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje škoda nikoli malá částky alespoň 25 000 Kč.

⁶⁰ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje značná škoda částky alespoň 500 000 Kč.

⁶¹ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje škoda velkého rozsahu částky alespoň 5 000 000 Kč.

pohledávek dlužníka poskytnout plnění pohledávek jeho věřitelům a zastavil platby nebo se musel zadlužit sám. Ke způsobení úpadku jiného nevyžaduje zákon úmyslné zavinění a postačuje pouze nedbalost ze strany dlužníka.

6.3 Způsobení úpadku

„(1) Kdo, byť i z hrubé nedbalosti, si přivodí úpadek tím, že

- a) činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům,*
- b) spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem nebo je s nimi v hrubém nepoměru,*
- c) užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo hrubém nepoměru s jeho účelem,*
- d) poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, nebo*
- e) učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům,*

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo, byť i z hrubé nedbalosti, přijme nový závazek nebo zřídí zástavu, ač ví, že je v úpadku, a tím zhorší postavení dosavadních věřitelů.

(3) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.“⁶²

Způsobení úpadku patří mezi další úpadkové trestné činy. Skutkovou podstatou je tedy způsobení úpadku a objektem je stejně jako u předchozích úpadkových trestných činů ochrana majetkových práv věřitelů. O skutkové podstatě způsobení úpadku pojednává § 224 TZ, který obsahuje v odst. 1 a 2 dvě základní skutkové podstaty, které jsou spojeny úpadkem pachatele a liší se v tom, zda se pachatel do úpadku teprve dostane nebo už se v něm nachází. Trestní odpovědnost nevyžaduje zkrácení věřitelů, zmaření uspokojení pohledávek nebo jiné způsoby zavinění škody, ale k poškození dlužníka věřitele může stejně dojít.

⁶² Zákonné znění § 224 TZ

V § 224 odst. 3 a 4 TZ jsou zmíněny kvalifikované skutkové podstaty, u nichž má škoda právní význam.

Předpokladem trestní odpovědnosti není již pouhé předlužení, ale jedná se o jakýkoliv úpadkový stav. Předpokladem může tedy být i platební neschopnost. Subjektivní stránka pachatele vyžaduje zavinění úmyslné nebo nedbalostní (vědomé i nevědomé).

Úpadek dle § 224 TZ nemusí být dlouhodobějšího charakteru, ale je zde požadavek nekriminalizování přechodného stavu insolvence nebo předlužení. Ke zjištění stavu úpadku je nutné vyhotovení znaleckého posudku.

6.3.1 § 224 odst. 1 TZ

Tento § obsahuje v písm. a) až e) taxativní výčet 5 způsobů přivození stavu úpadku, které jsou stanoveny alternativně. Alternativní stanovení je důvodem, proč trestní odpovědnost pachatele může zapříčinit pouze jedna stanovená podmínka, ale není zakázáno, aby trestní odpovědnost nemohla být založena kombinací těchto příčin. Důležité je též, že takto stanovená příčina nemusí být výlučnou příčinou úpadku, ale musí být tou příčinou, bez které by úpadek nenastal.

Pachatelem může fyzická nebo právnická osoba. V případě fyzické osoby se nemusí vždy jednat jen o podnikatele. V případě právnické osoby nese trestní odpovědnost fyzická osoba, která je statutárním orgánem nebo členem kolektivního statutárního orgánu právnické osoby.

Způsobení úpadku musí být následkem úmyslu nebo hrubé nedbalosti. V případě hrubé nedbalosti postačuje i nedbalost nevědomá.

6.3.1.1 § 224 odst. 1 písm. a) TZ

První možností způsobení úpadku jsou hrubě nepřiměřená vydání pachatele, kdy pachatel platí, investuje nebo daruje svůj majetek v takovém rozsahu, který vzhledem k jeho možnostem není adekvátní. Problematika hrubého nepoměru vychází ze srovnání hodnoty vydání a hodnoty majetku. Výdaj v hodnotě 10 milionů korun u podnikatele s ročním obrátem 200 milionů korun je posuzován jinak než u podnikatele ročním obrátem 20 000 milionů korun. V případě druhého podnikatele se tedy jedná o vydání hrubě nepřiměřené.

6.3.1.2 § 224 odst. 1 písm. b) TZ

Druhou možností způsobení úpadku je zákonu nebo smlouvě neodpovídající způsob spravování majetku nebo hrubý nepoměr mezi nimi. Dlužník spravuje svůj vlastní majetek způsobem, který je v rozporu se stanoveným zákonem nebo uzavřenou smlouvou. Zákon nebo smlouva stanovují způsob správy majetku a poměrně omezený okruh povinností vázaný na případy, kdy stanovená správa majetku může mít negativní vliv nejen na dlužníka, ale i na další osoby.

6.3.1.3 § 224 odst. 1 písm. c) TZ

Užívání úvěru v rozporu nebo v hrubém nepoměru s jeho účelem je dalším způsobem jak způsobit úpadek. S jeho účelem se částečně překrývá § 211 odst. 2 TZ o úvěrovém podvodu. V případě úvěrového podvodu je nutný úmysl, v případě § 224 odst. 1 písm. c) TZ lze způsobit úpadek z hrubé nedbalosti. Jedná se zde tedy o případy, kdy je úvěr poskytnut k plnění určitého účelu a pachatel jej využije k plnění cíle jiného.

6.3.1.4 § 224 odst. 1 písm. d) TZ

Další možností způsobení úpadku jsou pachatelovy zápůjčky nebo úvěry dalším osobám, které jsou v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům. Jedná se o konkretizaci § 224 odst. 1 písm. a) TZ. Zápůjčky nebo úvěry se týkají právnických nebo fyzických osob. Zápůjčka je závazkovým právním vztahem dle § 2390 až § 2394 NOZ. Úvěr je též závazkovým právním vztahem dle § 2395 až 2400 NOZ. Pro posouzení hrubého nepoměru jsou důležité majetkové poměry poskytovatele zápůjčky nebo úvěru jako v případě § 224 odst. 1 písm. a) TZ a není důležité, komu byla zápůjčka nebo úvěr poskytnut.

6.3.1.5 § 224 odst. 1 písm. e) TZ

Další možností způsobení úpadku je pachatelovo učinění obchodu nebo operace nad rámec obvyklého podnikatelského rizika. Tato činnost není obvyklou pachatelovou činností nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům. Opět se zde jedná o alternativu § 224 odst. 1 písm. a) TZ.

6.3.2 § 224 odst. 2 TZ

V případě § 224 odst. 1 TZ si pachatel přivodí úpadek vlastním jednáním, v případě § 224 odst. 2 TZ se pachatel již v existujícím stavu úpadku nachází a není důležité, jak byl úpadek způsoben. Pachatelem je dlužník v úpadku a je fyzickou nebo právnickou osobou, kdy za právnickou osobu nese odpovědnost osoba fyzická. Z hlediska zavinění se vyžaduje jednání úmyslné nebo nedbalostní, kdy postačuje nedbalost nevědomá. Pachatel musí jednat tak, že dojde k poškozování věřitelů. Jednáním může být zřízení zástavy nebo přijetí nového závazku. Vyloučena není ani kombinace těchto jednání.

V případě přijetí nového závazku se jedná o novou povinnost plnit. Pachateli na základě nové smlouvy vzniká nový závazkový právní vztah, a tím povinnost k plnění, který dosud neměl. Následkem je zhoršení majetkové situace dlužníka a tím i poškození jeho věřitelů.

Zřízením zástavy uzavírá pachatel – dlužník novou zástavní smlouvu a stává se zástavcem.⁶³ V zástavní smlouvě je stanoveno, co je zástavou a pro jaký dluh se zástavní právo zřizuje. Zástavním právem je tedy zajištěn dluh a jeho příslušenství. V některých případech dle § 1314 odst. 2 NOZ vyžaduje zástavní smlouva formu veřejné listiny. Jedná se o případy, kdy je zástavou závod, jiná věc hromadná nebo nemovitost nepodléhající zápisu do veřejného seznamu. Zástavní smlouva nesmí být ujednána, jedná-li se např. o nemožnost vyplacení zástavy.

§ 224 odst. 2 TZ ochraňuje dlužníkovo existující věřitele před zhoršením možnosti uspokojení jejich plnění. V případě nového závazku nebo zřízením zástavy totiž dochází ke zhoršení postavení věřitelů a jejich pohledávky budou uspokojeny v nižším rozsahu nebo vůbec.

6.3.3 § 224 odst. 3 TZ

V případě způsobení značné škody dojde k použití vyšší trestní sazby, kterou se rozumí odnětí svobody až na tři léta. Oproti odst. 1 a 2 TZ se jedná a trojnásobnou sazbu trestu.⁶⁴ Škodu způsobil pachatel tím, že zmařil částečně nebo

⁶³ Zástavní smlouva viz. § 1312 NOZ

⁶⁴ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje značná škoda částky alespoň 500 000 Kč.

úplně uspokojení nových nebo stávajících pohledávek věřitele v důsledku svého úpadku. Z hlediska zavinění postačuje způsobení z nedbalosti.⁶⁵

6.3.4 § 224 odst. 4 TZ

V případě způsobení škody značného rozsahu dojde k použití ještě vyšší trestní sazby, kterou se rozumí odnětí svobody na šest měsíců až pět let.⁶⁶ Z hlediska zavinění zde postačuje stejně jako v § 224 odst. 3 TZ zavinění z nedbalosti.

6.4 Porušení povinnosti v insolvenčním řízení

„Kdo v insolvenčním řízení maří nebo hrubě ztěžuje výkon funkce insolvenčního správce, a tím ohrozí účel insolvenčního řízení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.“⁶⁷

Podstatou dalšího úpadkového trestného činu porušení povinnosti v insolvenčním řízení dle § 225 TZ je jednání bránící řádnému uspořádání majetkových vztahů dlužníka v úpadku vůči osobám, které jsou tímto úpadkem dotčeny, resp. musí být ohrožen účel insolvenčního řízení. Daný účel Insolvenční zákon č 182/2006 Sb. přímo nestanovuje, ale dle § 1 IZ lze dovodit, že se jedná o řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka. Důležitou roli zde hraje insolvenční správce, který má během insolvenčního řízení zájem na tom, aby byly majetkové poměry dlužníka náležitě uspořádány a ochráněna majetková práva věřitelů.

Trestný čin dle § 225 TZ lze spáchat pouze v průběhu insolvenčního řízení, tj. od zahájení po ukončení.

Za pachatele tohoto trestného činu je považována fyzická osoba. V případě fyzické osoby se nejčastěji jedná o dlužníka, který je v úpadku nebo mu úpadek hrozí, v případě právnické osoby nese trestní odpovědnost fyzická osoba v podobě statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu právnické osoby. Jedná se o osoby, které nějakým způsobem maří činnost insolvenčního správce, a

⁶⁵ Nedbalostní jednání viz. § 17 písm. a) TZ

⁶⁶ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje škoda značného rozsahu alespoň 5 000 000 Kč.

⁶⁷ Zákonné znění dle § 225 TZ

tím i účel insolvenčního řízení. Dlužník může mařit práci insolvenčního správce tím, že mu dle § 210 IZ⁶⁸ a násl. neposkytne součinnost. Součinnost spočívá ve zjišťování majetkové podstaty, zpřístupnění míst s dlužníkovu majetkem nebo předložení majetku. V případě majetkové podstaty se jedná o majetek, kterým má být uspokojena pohledávka dlužníkovu věřitele dle § 2 písm. e) IZ. Dle § 205 IZ se rozsah majetkové podstaty liší dle toho, zda insolvenční návrh podal dlužník nebo věřitel. V případě insolvenčního návrhu dlužníka spadá do majetkové podstaty veškerý majetek, který dlužník vlastnil v době zahájení insolvenčního řízení a majetek, který v průběhu insolvenčního řízení nabyt. V případě insolvenčního návrhu věřitele spadá do majetkové podstaty veškerý majetek, který vlastnil dlužník v den zahájení předběžného opatření insolvenčním soudem, a tím alespoň částečně omezil dlužníkovu právo s tímto majetkem nakládat, a dále dlužníkovu majetek v době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka insolvenčním soudem. V případě spoluvlastnictví spadá do tohoto majetku pouze dlužníkovu podíl. Obsah majetkové podstaty je dále stanoven v § 206 IZ, který zahrnuje peněžní prostředky, soubor věcí a věci hromadné, věci movité a nemovité apod.

Dalšími osobami jsou kromě dlužníka také osoby dle § 43 IZ. Jedná se o orgány veřejné správy tj. katastrální úřady, notáři nebo soudní exekutoři, které neposkytují nějakou z forem součinnosti dle § 44 IZ nebo dle § 237 IZ nevydají dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů.

Z hlediska zavinení se zde musí jednat o úmysl, a to i úmysl nepřímý dle § 15 TZ a § 15 odst. 1 písm. b) TZ.

6.5 Pletichy v insolvenčním řízení

„(1) Kdo jako věřitel v souvislosti s hlasováním věřitelů v insolvenčním řízení přijme nebo si dá slíbit v rozporu se zásadami a pravidly insolvenčního řízení majetkový nebo jiný prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo věřiteli v souvislosti s hlasováním věřitelů v insolvenčním řízení poskytne, nabídne nebo slíbí v rozporu se zásadami a pravidly

⁶⁸ IZ – insolvenční zákon č. 182/2006 Sb.

insolvenčního řízení majetkový nebo jiný prospěch.

(3) Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude potrestán, kdo jako insolvenční správce, člen věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů v insolvenčním řízení přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 značnou škodu,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

c) spáchá-li takový čin jako úřední osoba.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 škodu velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“⁶⁹

Dalším úpadkovým trestným činem jsou pletichy v insolvenčním řízení, jehož podstatou není stejně jako u § 225 TZ přímo útok na majitele dlužníka a stejně jako v § 225 TZ může být spáchán pouze v průběhu insolvenčního řízení.⁷⁰ Podstata spočívá v nekalém jednání dlužníka a dalších osob, které se snaží zabránit správnému uspořádání majetkových vztahů dlužníka nebo komplikují dosažení tohoto cíle. Objektem trestného činu je právo na uspokojení pohledávky věřitele.

Pletichy v insolvenčním řízení jsou v § 226 TZ rozděleny do pěti částí, z nichž jsou v prvních třech stanoveny samostatné skutkové podstaty, které se vztahují k hlasování věřitelů během insolvenčního řízení, ve čtvrté a páté jsou stanoveny podmínky pro zvyšující se trestní sazbu.

Trestný čin dle § 226 TZ může spáchat pouze fyzická osoba, nikoliv osoba právnická.

6.5.1 § 226 odst. 1 TZ

V prvním odstavci § 226 TZ se jedná o věřiteli, kterému v důsledku hlasování v insolvenčním řízení vyplyne majetkový nebo jiný prospěch. Jedná se o pasivní úplatkářství, jelikož věřitel přijal nebo si nechal přislíbit tento

⁶⁹ Zákonné znění §226 TZ

⁷⁰ § 225 TZ Porušení povinnosti v insolvenčním řízení

prospěch.⁷¹ Ve finále je tedy ovlivněn průběh insolvenčního řízení nebo výsledek insolvenčního řízení.

Hlasování věřitelů v insolvenčním řízení je zmíněno v § 49 IZ až § 55 IZ. K hlasování dochází ve věřitelských orgánech, kterými jsou podle § 46 IZ schůze věřitelů a věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů. Schůze věřitelů je dle § 47 IZ svolána a řízena insolvenčním soudem.

Majetkovým nebo jiným prospěchem se rozumí úplatek, který má povahu materiální nebo nemateriální, přímý nebo zastřený. Jedná se o přímé obohacení či zvýhodnění jedince, který by na ni jinak neměl nárok. Úplatek je též definován v § 331 TZ a v § 334 odst. 1 TZ, který jej definuje jako neoprávněnou výhodu, která spočívá v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které uplacená osoba bez nároku dostává nebo se jí má dostat. V případě insolvenčního řízení se jedná o jakoukoliv výhodu, kterou dochází ke zmenšení hrozící újmy konkrétnímu věřiteli konkursem, oddlužením nebo reorganizací.

Subjektem trestného činu dle § 226 odst. 1 TZ je věřitel, kterým může být pouze fyzická osoba a uplatňuje své právo vůči dlužníkovi. V případě, že je věřitelem právnická osoba, bude pachatelem opět fyzická osoba v podobě statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu.

Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění pachatele a dále skutečnost, že prospěch majetkový nebo jiný je v rozporu s insolvenčním řízením resp. jeho zásadami a pravidly.⁷²

6.5.2 § 226 odst. 2 TZ

Úplatkářství může být aktivní nebo pasivní. Zatímco § 226 odst. 1 TZ pojednává o úplatkářství pasivním, § 226 odst. 2 TZ pojednává o úplatkářství aktivním. V případě pasivního úplatkářství byl úplatek přijat nebo přislíben, v případě aktivního úplatkářství je úplatek poskytnut, nabídnut nebo slíben. V obou případech jde o rozpor se zásadami a pravidly insolvenčního řízení a jedná se o majetkový nebo jiný prospěch.

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. II., § 157-314. 7., dopl. a přeprac. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2013. xii s., s. 1899-3730. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 2270

⁷² Úmyslné zavinění pachatele blíže viz § 15 TZ.

V případě hlasování věřitelů pachatel ovlivňuje hlasování aktivním úplatkářstvím.

Z hlediska majetkového nebo jiného prospěchu není důležité, kdy a kde k dané nabídce, slibu nebo poskytnutí došlo. Důležitá je pouze souvislost s daným hlasováním insolvenčního řízení.

Subjektem trestného činu dle § 226 odst. 2 TZ je opět věřitel – fyzická osoba, kromě věřitele, jemuž byl úplatek poskytnut, nabídnut nebo slíben. Subjektem naopak nemůže být osoba právnická.

Subjektivní stránka vyžaduje stejně jako v § 226 odst. 1 TZ úmyslné zavinění pachatele a dále skutečnost, že prospěch majetkový nebo jiný je v rozporu s insolvenčním řízením resp. jeho zásadami a pravidly.⁷³

6.5.3 § 226 odst. 3 TZ

Pasivní úplatkářství je též uplatněno i v § 226 odst. 3 TZ. Na rozdíl od předchozího odst. 1 TZ je zde subjektem trestného činu osoba s určitým postavením v rámci insolvenčního řízení. Jedná se o insolvenčního správce, zástupce věřitelů nebo člena věřitelského výboru. Zmíněné osoby pro sebe či jinou osobu přijmou nebo si dají slíbit majetkový nebo jiný prospěch ke škodě věřitelů, který mu ani nikomu jinému nepřísluší.

Z hlediska majetkového nebo jiného prospěchu lze odkázat na § 226 odst. 1 TZ, kdy též nezáleží na místě a čase příslibu nebo přijetí prospěchu a též na § 331 TZ a 334 TZ o úplatkářství. Dle § 226 odst. 3 TZ je nutné, aby vznikla škoda věřiteli kvůli danému prospěchu nebo příslibu prospěchu a měla negativní vliv.

Pachatelem může být fyzická osoba v podobě insolvenčního správce, člena věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů.⁷⁴ Jedná se tedy o speciální subjekt.⁷⁵

Na likvidátora obchodní společnosti nebo na nuceného správce banky se § 226 odst. 3 TZ nevztahuje. Z hlediska subjektivní stránky je nutné úmyslné zavinění pachatele .

⁷³ Úmyslné zavinění pachatele blíže viz § 15 TZ.

⁷⁴ Insolvenční správce viz. § 21 – 30 IZ, člen věřitelského výboru zástupce věřitelů viz. § 46 IZ

⁷⁵ Viz. § 114 TZ, speciální subjekt též zmíněn v kapitole Úvod do trestního práva

6.5.4 § 226 odst. 4 TZ

S novelou trestního zákoníku zákonem č. 330/2001 s účinností od 1.12.2011 došlo k zařazení odst. 4 do § 226 TZ.

Vyšší trestní sazbou bude potrestán pachatel, který spáchá trestný čin dle § 226 odst.1, 2 nebo 3 TZ a způsobí tak značnou škodu.⁷⁶ Z hlediska subjektivní stránky není vyžadováno úmyslné zavinění, postačuje nedbalostní jednání. Stejně bude potrestán pachatel, který takovým činem získá značný prospěch pro sebe nebo pro někoho jiného.⁷⁷ U tohoto pachatele opět postačuje nedbalost. Stejná trestní sazba se týká i pachatele, který spáchá trestný čin jako úřední osoba. Jako úřední osoba je označena dle § 127 TZ osoba soudce, státního zástupce nebo notáře. Tato osoba musí vědět, že je úřední osobou, protože to je důvodem, proč své postavení zneužívá. Zařazení této problematiky do trestního zákona bylo z důvodu zpřísnění postihu korupčního jednání.

6.5.5 § 226 odst. 5 TZ

Ještě vyšší trestní sazbou bude potrestán pachatel, který činy zmíněnými v § 226 odst. 1, 2 a 3 TZ způsobí škodu velkého rozsahu nebo získá prospěch velkého rozsahu.⁷⁸ Stejně jako v § 226 odst. 4 TZ postačuje nedbalost.

6.6 Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku - §227 TZ

„Kdo v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci odmítne splnit zákonnou

povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo se takové povinnosti vyhýbá nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.“⁷⁹

Posledním úpadkovým trestným činem zmíněným v trestním zákoníku je porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku. Objektem trestného

⁷⁶ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje značná škoda částky alespoň 500 000 Kč

⁷⁷ Dle § 138 odst. 1 a 2 TZ dosahuje značný prospěch částky alespoň 500 000 Kč

⁷⁸ Dle § 138 odst. 1 TZ dosahuje škoda velkého rozsahu alespoň 5 000 000 Kč.

⁷⁹ Zákonné znění dle § 227 TZ

činu je snaha o řádnou činnost orgánů veřejné moci, jejichž povinností je zjištění majetku a jeho rozsahu a učinit o něm pravdivé prohlášení. Jde tedy o chránění majetkových a jiných zájmů v rámci soudního či jiného řízení. Orgánem veřejné moci je orgán veřejnoprávní korporace nebo veřejnoprávního subjektu jiného. Tyto orgány mají pravomoc rozhodovat o subjektivních právech a subjektivních povinnostech ostatních právních subjektů resp. těch, kteří nejsou podřízeni přímo.

V případě soudního řízení se jedná o řízení ve věcech občanskoprávních, trestních a správního soudnictví. V řízení před jiným orgánem veřejné moci se jedná např. o řízení před správním orgánem.

Pachatelem tohoto trestného činu je osoba fyzická, které byla uložena povinnost o majetku svém nebo právnické osoby učinit prohlášení a tuto povinnost splnit nechtěla, snažila se této povinnosti vyhnout nebo jí uvedené informace nebyly pravdivé nebo byly značně zkreslené. Fyzická osoba jedná za osobu právnickou v případě, že je za ni oprávněna jednat. Právnická osoba není trestně odpovědná. Z hlediska subjektivní stránky je nutné zavinění, a to zavinění úmyslné.

Pachatel se může dopustit nesplnění či nikoli řádného splnění povinnosti třemi způsoby. Jedná se o odmítnutí zcela vykonat prohlášení o majetku svém nebo majetku osob právnických. Druhým způsobem je vyhýbání se splnění toto prohlášení vykonat a třetím způsobem je uvedení nepravdivých nebo zkreslujících údajů.

Povinnost učinit pravdivé prohlášení o majetku se řídí občanským soudním řádem a dalšími právními předpisy.

V případě občanského soudního řádu se jedná o § 260a OSŘ – §260h OSŘ. Dle § 260a OSŘ má ten, kdo má přiznanou peněžitou pohledávku, možnost, aby soud předvolal a vyzval povinného k prohlášení o majetku než dojde k podání návrhu na výkon rozhodnutí. Soud tomuto návrhu vyhoví v případě, že tato pohledávka nebyla nebo nemohla být uspokojena. V případech zmíněných v § 260b odst. 2 OSŘ nelze návrhu na prohlášení majetku vyhovět. Jedná se např. o probíhající insolvenční řízení, které se týká povinného nebo by řízení zasahovalo do období moratoria na majetek povinného. Dle § 260d OSŘ musí předvolání obsahovat účel výslechu a poučení o následcích v případě odmítnutí prohlášení nebo v případě, že budou poskytnuty nepravdivé nebo hrubě zkreslené informace. Dále musí být předvolaný poučen o možnosti předvedení před soud

v případě, že se nedostaví včas a předem se neomluví. Oprávněný bývá dle § 260e OSŘ o výsledku vyrozuměn a je mu umožněno klást předvolanému otázky, a to jen se souhlasem soudu, nebo nahlížet do spisu.

Povinnost učinit prohlášení o majetku platí též v exekčním řízení. Exekutor může dle § 50 odst. EŘ předvolat povinného a vyzvat k splnění zadané povinnosti a též k prohlášení o majetku povinného.

V insolvenčním řízení je zákonná povinnost učinit prohlášení o majetku v § 214 IZ až 216 IZ. Návrh podává insolvenční správce a na základě něj předvolá insolvenční soud dlužníka nebo jiné osoby, která za dlužníka jedná k výsledku a vyzvat jej k prohlášení o majetku.

7 Judikatura týkající se úpadkových trestných činů

O úpadkových trestných činech můžeme najít velké množství soudních rozhodnutí, které nám tuto problematiku více přiblíží. Níže jsou uvedeny judikáty ke třem úpadkovým trestným činům.

Prvním příkladem judikatury je Usnesení NS ČR ze dne 7.1.2004, sp.zn. 6 Tdo 863/2003. Tento judikát se zabývá pachatelem, který byl obviněn dle § 256 písm. a) odst. 4 TZ ve znění zák. č. 265/2001 Sb., trestného činu poškozování věřitele (v současnosti se jedná o § 222 odst.1 písm. a) TZ). Zákonné znaky tohoto trestného činu byly soudem uznány jako naplněné, jelikož pachatel částečně zmařil uspokojení svého věřitele tím, že zcizil část svého majetku. Pachatel byl jediným společníkem a jednatelem a věděl o výši pohledávky, kterou měl poskytnout dle závazkového právního vztahu, ale povinnost nesplnil.⁸⁰

Druhý příklad judikátu se vztahuje k § 223 TZ Zvýhodnění věřitele. Judikát 5 Tdo 1624/2011 pojednává o pachateli, který pohledávky některých dlužníků uspokojil v plné výši nebo částečně a některé pohledávky neuspokojil vůbec. Důvodem uspokojení pohledávek pouze některých věřitelů odůvodnil dlužník snahou udržet podnik v chodu a získat prostředky na pohledávky dalších věřitelů. Žalovaný žádal o zproštění viny a jako jeden z důvodů uváděl nesprávně znalecké posudky. Nejvyšší soud České republiky tedy usnesením dne 11.1.2012 rozhodl aby Krajský soud v Brně projednal znovu tento případ a rozhodl o něm.⁸¹

Další případ judikátu se vztahuje k § 224 TZ Způsobení úpadku. V judikátu 5 Tdo 1440/2011 ze dne 8.2.2012 se pachatel dovolává Nejvyššího soudu České republiky, že u Krajského soudu v Českých Budějovicích nebyla řešena subjektivní stránka trestného činu, tj. zavinění a z toho důvodu není jasné, která právní úprava by byla pro řešení jeho případu vhodnější. V případě posouzení jako trestného činu předlužení dle § 256c odst. 1 písm. e) TZ č. 140/1961 Sb., je pro trestnost postačující zavinění úmyslné nebo vědomá nedbalost. V případě posouzení jako úpadku dle § 224 odst.1 písm. e) TZ č. 140/1961 Sb., se jedná o nevědomou a vědomou nedbalost, kdy musí jít

⁸⁰ Sokordia. 2004. Usnesení 6 Tdo 863/2003 [online]. [cit. 10.12.2013] Dostupné na: <<https://ispis.cz/judikatura/6Tdo863/2003>>

⁸¹ Salvia. 2012. Usnesení 5Tdo1624/2011[online]. [cit. 12.12.2013] Dostupné na: <<http://kraken.slv.cz/5Tdo1624/2011>>

o nedbalost hrubou. Z těchto důvodů by bylo v případě nevědomé nedbalosti výhodnější pro pachatele posuzovat podle TZ č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V případě vědomé nedbalosti by bylo výhodnější posuzovat podle TZ č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.⁸²

⁸² Salvia. 2012. Usnesení 5Tdo1440/2011 [online]. [cit. 12.12.2013] Dostupné na: <<http://kraken.slv.cz/5Tdo1440/2011>>

8 Srovnání s cizí právní úpravou

Pro srovnání s cizí právní úpravou jsem si vybrala Slovenský právní zákon z důvodu dlouhého společného historického vývoje právní úpravy s Českou republikou. Slovenský trestní zákon č. 300/2005 Z.z. (dále STZ), ve znění pozdějších předpisů, nabyt účinnosti dne 1.1.2006 a skládá se ze dvou částí, ze všeobecné a osobitné. Úpadkové trestné činy jsou obsaženy v části druhé, v Hlavě IV. Celkově se jedná o 6 trestných činů, kdy Hlava IV. obsahuje tyto úpadkové trestné činy tzn. § 227 STZ „podvodný úpadok“, § 228 STZ „zaviený úpadok“, § 239 STZ „poškodzovanie veriteľa“, § 240 STZ „zvyhodňovanie veriteľa“ a §241 STZ „machinácie konkurzného alebo vyrovnacieho konania, § 242 a § 243 STZ „marenie konkurzného alebo vyrovnacieho konania“.⁸³

8.1 Podvodný úpadok

„(1) Kto v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť pre seba alebo iného neoprávnený prospech spôsobí úpadok právnickej osoby, v ktorej je štatutárnym orgánom alebo prokuristom, tým, že majetok tejto právnickej osoby čo aj len sčasti použije

a) na založenie inej právnickej osoby alebo

b) na získanie jej majetkovej účasti v inej právnickej osobe,

alebo kto tak koná v úmysle spôsobiť úpadok právnickej osoby, v ktorej je štatutárnym orgánom alebo prokuristom, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním väčšiu škodu alebo ním získa pre seba alebo pre iného väčší prospech.

(3) Odňatím slobody na dva roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a spôsobí ním značnú škodu alebo ním získa pre seba alebo pre iného značný prospech, alebo

b) závažnejším spôsobom konania.

(4) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

⁸³ Slovenský trestný zákon č. 300/2005 Z.z. ve znění pozdějších předpisů

a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu alebo ním získa pre seba alebo pre iného prospěch veľkého rozsahu, alebo

*b) a spôsobí ním inému úpadok.*⁸⁴

Skutkovou podstatou prvého trestného činu je spôsobení úpadku právnické osoby nebo opatření prospěchu sobě nebo osobě jiné. Pachatelem je osoba, která působí jako statutární orgán nebo prokurista v právnické osobě, ve které k úpadku dojde.

V případě § 227 odst. 2, 3 a 4 STZ se jedná o použití vyšších trestních sazeb. Dle § 227 odst. 2 STZ bude na jeden rok až pět let potrestán pachatel, který způsobil činem v § 227 odst. 1 STZ větší škodu nebo získá větší prospěch pro sebe nebo někoho jiného. Dle § 125 STZ se větší škodou rozumí částka ve výši alespoň desetinásobku škody malé, která nepřesahuje 266 eur.⁸⁵ Dle § 227 odst. 3 STZ bude na 2 roky až osm let potrestán pachatel, který způsobil činem v § 227 odst. 1 STZ značnou škodu nebo značný prospěch nebo se jednání dopustil závažnějším způsobem. Závažnější způsob jednání obsahuje § 138 STZ.⁸⁶ V případě podvodného úpadku se jedná o § 138 písm. h) STZ, tj. porušení povinností vyplývajících z pachatelova zaměstnání, postavení nebo funkce nebo uložené mu podle zákona. Dle § 125 STZ se značnou škodou rozumí částka dosahující nejméně stonásobku částky malé škody. Nejvyšší trestní sazbu, a to pěti až dvanácti let, dostane pachatel, který dle § 227 odst. 4 STZ způsobil škodu velkého rozsahu nebo získá prospěch velkého rozsahu. Škoda velkého rozsahu dle § 125 STZ dosahuje částky nejméně pětinasobku částky malé škody, tj. 133 000 eur.⁸⁷

8.2 Zavinený úpadok

„1) Kto spôsobí úpadok právnickej osoby a vo väčšom rozsahu zmarí uspokojenie jej veriteľa tým, že

a) bez zodpovedajúceho finančného krytia investuje do stratového obchodu,

b) prijme alebo poskytne z hľadiska majetkových možností právnickej osoby nevýhodný úver,

⁸⁴ Zákonné znění § 227 STZ Podvodný úpadok

⁸⁵ Před přijetím eura se jednalo o 8 000 Sk

⁸⁶ Za takové způsoby považuje např. jednání se zbraní, vloupáním, lstí, využitím tísňe nebo nezkušeností, organizovanou skupinou nebo na více osobách.

⁸⁷ Před přijetím eura se jednalo o 4 mil. Sk

c) na škodu veritele právnickej osoby zničí, poškodí, daruje, zatají alebo inak odstráni čo aj len sčasti majetok tejto právnickej osoby,

d) väčšiu časť príjmu z podnikania právnickej osoby použije na vlastnú osobnú spotrebu, alebo

e) príjem z podnikania právnickej osoby vloží čo aj len sčasti do lotérií, hier alebo stávok,

potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto koná spôsobom uvedeným v odseku 1 písm. a) až e), a úpadok právnickej osoby bol odvrátený len poskytnutím príspevku alebo iným opatrením orgánu štátu, územnej samosprávy alebo verejnoprávnej inštitúcie, ku ktorým neboli tieto orgány povinné.

(3) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 a spôsobí ním značnú škodu.

(4) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo

b) a spôsobí ním inému úpadok.⁸⁸

Skutkovou podstatou druhého trestného činu jsou formy jednání, která jsou v rozporu s řádným podnikáním a vedou k úpadku právnické osoby a ke zmaření pohledávek jeho věřitele. Trestní sazba za toto jednání je odnětí svobody až na tři léta. Pachatel může úmyslně jednat několika způsoby. Dle § 228 odst. 1 písm. a) STZ se jedná o investování do ztrátového obchodu bez odpovídajícího finančního krytí. Z hlediska subjektivní stránky se jedná o úmyslný trestný čin a pachatelé musí být prokázáno, že si svého jednání byl vědom. Ve vztahu ke konkrétnímu podnikatelskému subjektu se jedná o vysokorizikový obchod. Dalším způsobem jednání je dle § 228 odst. 1 písm. b) STZ přijetí nebo poskytnutí nevýhodného úvěru z hlediska majetkových možností právnické osoby. V případě úmyslného přijetí úvěru se jedná o úvěr, který nebude posléze možno splácet.⁸⁹ Dle § 228 odst. 1 písm. c) STZ je možno způsobit úpadek zničením, poškozením, darováním

⁸⁸ Zákonné znění § 228 STZ Zavinený úpadok

⁸⁹ ČENTĚŠ, Jozef. *Trestný zákon s komentárom*. Žilina: Eurokódex-Poradca podnikateľa, 2006. 624 s. ISBN 80-88931-47-9, str. 326

nebo zatajením i jen části majetku právnické osoby. Ve finále jde též o úmyslné a negativní nakládání s majetkem právnické osoby, ale pachateli mohou být lidé z vlastních řad právnické osoby. Jedná se o obdobný

trestný čin jako je dle § 239 STZ poškozování věřitele viz. níže. V případě § 228 odst. 1 písm. d) dojde k použití části příjmu z podnikání právnické osoby pro vlastní účely. Nepoměr mezi použitím příjmů z podnikání na další podnikání a použitím příjmů na vlastní osobní potřebu je velmi výrazný a může vést k úpadku právnické osoby a zmaření uspokojení pohledávek věřitelů. Posledním způsobem jednání s maximální trestní sazbou odnětí svobody až na tři léta je dle § 228 odst. 1 písm. e) STZ vložení příjmů z podnikání právnické osoby do loterií, sázek nebo her.

Stejnou trestní sazbou jako v § 228 odst. 1 STZ bude potrestán pachatel, který konal způsobem § 228 odst. 1 písm. a) až e) STZ, a úpadek byl odvrácen orgánem státu nebo územní samosprávy i přesto, že k tomu nebyly povinné.

§ 228 odst. 3 a odst. 4 STZ pojednávají o vyšší trestní sazbě. V případě § 228 odst.3 STZ bude pachatel potrestán trestem odnětí svobody na jeden rok až pět let, když činem zmíněným v odst. 1 nebo 2 způsobí značnou škodu. Značnou škodou je dle §125 STZ částka dosahující minimálně stonásobku hodnoty škody malé, která nepřesahuje částku 266 eur. Ještě vyšší trestní sazbou, a to odnětím svobody na tři léta až osm let, bude potrestán pachatel, který spáchá čin uvedený v odst. 1 nebo 2 a způsobí tak škodu velkého rozsahu nebo způsobí úpadek někomu jinému. Škodou velkého rozsahu se dle § 125 STZ rozumí částku dosahující minimálně pětinasobku hodnoty škody malé.

8.3 Poškodzovanie veriteľa

„(1) Kto, čo aj len čiastočne, zmarí uspokojenie svojho veriteľa tým, že

a) zničí, poškodí, urobí neupotrebitel'nou, zatají, predá, vymení alebo inak odstráni čo aj len časť svojho majetku,

b) zaťaží vec, ktorá je predmetom záväzku, alebo ju prenajme,

c) predstiera alebo uzná neexistujúce právo alebo záväzok, alebo postúpi svoju pohľadávku, alebo prevezme dlh iného, i keď na to nebol povinný ani oprávnený, alebo

d) predstiera zmenšenie svojho majetku alebo jeho zánik,

potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto, čo aj len čiastočne, zmari uspokojenie veriteľa inej osoby tým, že

a) zničí, poškodí, urobí neupotrebitelnou, zatají, predá, vymení, daruje alebo inak odstráni čo i len časť majetku dlžníka, alebo

b) na majetok dlžníka uplatní neexistujúce právo alebo pohľadávku.

(3) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) a spôsobí ním väčšiu škodu, alebo

b) z osobitného motívu.

(4) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 a spôsobí ním značnú škodu.

(5) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu,

b) a spôsobí ním inému úpadok, alebo

c) závažnejším spôsobom konania.⁹⁰

Trestný čin poškodení alebo zvýhodnení veriteľa spadá pod úpadkové trestné činy, jejichž cieľom je ochrana veriteľa a jeho práva na uspokojenie pohľadávok vŕči dlužníkovi. Dle § 239 STZ môže pachatel poškodiť veriteľa v prípade, keď mu veci zničí, poškodí, vymění, prodá nebo učiní věc neupotrebitelnou, dále může zatížit věc, která je předmětem závazku, předstírá zmenšení majetku nebo jeho zánik. V těchto případech je pachatel potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Ve srovnání s českým trestním zákoníkem zde není trest zákazu činnosti. Rozdílná je trestní sazba u způsobení značné škody dle § 239 odst. 4 STZ a § 222 odst. 3 TZ.⁹¹ V případě českého trestního práva bude pachatel potrestán trestní sazbou v rozmezí šesti měsíců až pěti let, v případě slovenské úpravy bude pachatel potrestán trestní sazbou v rozmezí jednoho roku až pěti let. Stejná trestní sazba u způsobení škody velkého rozsahu je

⁹⁰ Zákonné znění § 239 STZ Poškodzovanie veriteľa

⁹¹ Dle § 125 STZ dosahuje značná škoda hodnoty minimálně stonásobku škody malé, která nepřesahuje částku 299 eur

dle § 239 odst. 5 STZ a § 222 odst. 4 TZ.⁹² V případě slovenské i české úpravy bude pachatel potrestán v rozmezí tří až osmi let.

8.4 Zvýhodňovanie veriteľa

„(1) Kto ako dlžník, ktorý nie je schopný plniť svoje splatné záväzky, zmarí, hoci aj len čiastočne, uspokojenie svojho veriteľa tým, že zvýhodní iného veriteľa, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchatel' potrestá, ak spôsobí činom uvedeným v odseku 1 väčšiu škodu.

(3) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spôsobí činom uvedeným v odseku 1 škodu veľkého rozsahu.“⁹³

Objektom trestného činu dle § 240 STZ je právo věřitele na uspokojení jeho pohledávky. Subjektem – pachatelem je dlužník, který nemůže plnit své závazky a nemůže uspokojit pohledávky věřitele nebo dlužník v podobě právnické osoby a pachatel za tuto osobu pouze jedná.⁹⁴ Celkové množství majetku se nemění, ale k uspokojení pohledávek věřitelů dojde nerovnoměrně. Stejně jako v českém trestním právu náleží zvýhodněnému věřiteli pouze to, co mu právem náleží.

„Když podnikatel, fyzická osoba, není schopný splatit úvěr prvnímu věřiteli a uzná svůj další existující závazek vůči jinému věřiteli, na kterého převede celý svůj majetek, čímž zmaří uspokojení pohledávky prvního věřitele, dopustí se trestného činu zvýhodnění věřitele.“⁹⁵

Dlužník bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. V případě způsobení větší škody bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.⁹⁶ Nejvyšší trestní sazbou, a to odnětím svobody na tři léta až osm let, bude

⁹² Dle § 125 STZ dosahuje škoda velkého rozsahu hodnoty minimálně pětinasobku škody malé, která nepřesahuje částku 299 eur

⁹³ Zákonné znění § 240 STZ Zvýhodňovanie veriteľa

⁹⁴ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo hmotné. 2, Osobitná časť.* 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006. 607 s. Učebnice. ISBN 80-8078-099-4

⁹⁵ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo hmotné. 2, Osobitná časť.* 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006. 607 s. Učebnice. ISBN 80-8078-099-4, str. 186

⁹⁶ Dle § 125 STZ dosahuje větší škoda hodnoty minimálně desetinásobku škody malé, která nepřesahuje částku 299 eur

potrestán pachatel, který způsobil škodu velkého rozsahu.⁹⁷ Česká právní úprava potrestá pachatele, který způsobil škodu velkého rozsahu, trestem odnětím svobody v rozmezí dvou až osmi let.

8.5 Machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním

„(1) Kto ako konkurzný veriteľ v súvislosti s hlasovaním o nútenom vyrovnaní alebo ako veriteľ v súvislosti s hlasovaním na vyrovnacom pojednávaní, alebo ako veriteľ v súvislosti s hlasovaním o schválení reštrukturalizačného plánu prijme alebo si dá sľúbiť majetkový alebo iný prospech, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto veriteľovi v súvislosti s hlasovaním o nútenom vyrovnaní za súhlas s vyrovnaním poskytne, ponúkne alebo sľúbi majetkový alebo iný prospech.

(3) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) z osobitného motívu, alebo

b) závažnejším spôsobom konania.“⁹⁸

Skutková podstava pletich v souvislosti s řízením konkursním a vyrovnacím poskytuje ochranu nerušenému a zákonnému postupu při konkursním a reštrukturalizačným konaním.⁹⁹ Objektem je ochrana zájmu na řádném a transparentním průběhu řešení úpadkové situace dlužníka. Důvodem je snaha vyhnout se úplatkářství. Objektivní stránkou skutkové podstaty je přijetí nebo slíbení majetkového nebo jiného prospěchu v souvislosti s hlasováním. Korupce může být pasivní nebo aktivní a v tomto případě se jedná o korupci pasivní. Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje úmyslné jednání s tím, že postačující je úmysl nepřímý. Pachatelem může být dle § 241 odst. 1 STK pouze věřitel úpadce, který poskytne nebo slíbí majetkový či jiný prospěch. V případě § 241 odst. 2 STK může být pachatelem kdokoli, kdo věřiteli v souvislosti s hlasováním

⁹⁷ Dle § 125 STZ dosahuje škoda velkého rozsahu hodnoty minimálně pětinasobku škody malé, která nepřesahuje částku 299 eur.

⁹⁸ Zákonné znění § 241 STZ Machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním

⁹⁹ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo hmotné. 2, Osobitná časť. 1. vyd.* Bratislava: IURA EDITION, 2006. 607 s. Učebnice. ISBN 80-8078-099-4

o nuceném vyrovnání za souhlas s vyrovnáním poskytne, slíbí nebo nabídne majtkový či jiný prospěch.¹⁰⁰

Dle § 241 odst. 1 STK bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. V případě, že spáchá tento úpadkový trestný čin ze zvláštního motivu nebo jeho způsob jednání bude závažnější, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

8.6 Marenie konkurzného alebo vyrovnacieho konania

„(1) Kto marí konkurzné konanie, vyrovnacie konanie, konanie

o reštrukturalizácii alebo konanie o oddĺžení tým, že

a) nesplní povinnosť uloženú mu zákonom, ktorý upravuje také konanie, alebo

b) uvedie nepravdivé údaje v zozname aktív a pasív,

potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na tri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a spôsobí ním väčšiu škodu,

b) z osobitného motívu, alebo

c) závažnejším spôsobom konania.“¹⁰¹

„(1) Kto marí konkurzné konanie tým, že

a) zatají vec patriacu do konkurznej podstaty,

b) znemožní, aby sa vec patriaca do konkurznej podstaty zapísala a odhadla,

c) nevydá vec patriacu do konkurznej podstaty, alebo

d) zadrží, sfaľšuje alebo zničí zaznamenané informácie o majetku alebo finančných aktivitách dlžníka,

potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním väčšiu škodu.

(3) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a spôsobí ním značnú škodu, alebo

¹⁰⁰ SLOVENSKO. *Slovenský trestní zákon*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. 201 s. Prameny. ISBN 80-7338-055-2, str. 121

¹⁰¹ Zákonné znění § 242 STZ Machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním

b) závažnejším spôsobom konania.

*(4) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa pachateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu.*¹⁰²

Maření konkurzního nebo vyrovnacího řízení v § 242 STK a v § 243 STK se zabývají zabezpečením ochrany nerušenému a zákonnému postupu při konkurzu a vyrovnání.¹⁰³ V obou případech se jedná o blanketové skutkové podstaty, která odkazují na zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a restrukturalizaci.

Pachateli dle § 242 STK může být uložen trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let. V případě, že způsobí větší škodu, způsobí ji ze zvláštního motivu nebo závažnějším způsobem jednání, bude mu uložen trest odnětí svobody na tři léta až deset let.

Pachateli dle § 242 STK může být uložen trest odnětí svobody až na dva roky. V případě, že způsobí větší škodu, bude potrestán odnětím svobody v rozmezí šesti měsíců až pěti let. V případě, že pachatel způsobí značnou škodu nebo škodu způsobí závažnějším způsobem, bude potrestán trestem odnětí svobody v rozmezí tří let až osmi let. Nejvyšší trestní sazbou, a to v rozmezí čtyř let až deseti let, bude potrestán pachatel, který způsobí škodu velkého rozsahu, tedy škodu v hodnotě nejméně pětinašobku škody malé.

8.7 Porovnání české a slovenské úpravy z hlediska způsobení škody

Slovenská úprava uvádí škodu v § 125 STK a škody jsou rozděleny do 4 částí. Jedná se o škodu malou, škodu větší, škodu značnou a škodu velkého rozsahu. Česká úprava uvádí škodu v § 138 TZ a škody jsou rozděleny do 5 částí. Jedná se o škodu nikoli nepatrnou, škodu nikoli malou, škodu větší, škodu značnou a škodu velkého rozsahu.

¹⁰² Zákonné znění § 243 Marenie konkurzného alebo vyrovnacieho konania

¹⁰³ IVOR, Jaroslav. *Trestné právo hmotné. 2, Osobitná časť.* 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006. 607 s. Učebnice. ISBN 80-8078-099-4, str. 188

Slovenská úprava ¹⁰⁴

Škoda malá	Do 266 eur (7 182 Kč)*
Škoda větší	Nejméně desetinásobek škody malé
Značná škoda	Nejméně stonásobek škody malé
Škoda velkého rozsahu	Nejméně pětinasobek škody malé

*při kurzu 1 eur = 27 Kč

Česká úprava ¹⁰⁵

Škoda nikoli nepatrná	Nejméně 5 000 Kč
Škoda nikoli malá	Nejméně 25 000 Kč
Větší škoda	Nejméně 50 000 Kč
Značná škoda	Nejméně 500 000 Kč
Škoda velkého rozsahu	Nejméně 5 000 000 Kč

¹⁰⁴ dle § 125 STK

¹⁰⁵ dle § 138 TZ

9 Závěr

Cílem diplomové práce bylo čtenáře seznámit s problematikou úpadkových trestných činů. Tyto trestné činy nezasahují pouze do práva trestního, ale i do práva insolvenčního. Z tohoto důvodu bylo proto důležité vysvětlit jednotlivé pojmy z práva insolvenčního i práva trestního a posléze i jednotlivé úpadkové trestné činy. Z insolvenčního práva byly vysvětleny pojmy jako insolvenční řízení, úpadek, způsob řešení úpadku nebo subjekty insolvenčního řízení, mezi které patří insolvenční soud, dlužník, věřitelé a insolvenční správce. Z trestního práva byly vysvětleny pojmy jako trestný čin, subjekt trestného činu, objekt trestného činu nebo subjektivní a objektivní stránka trestného činu. Posléze byl vysvětlen i pojem úpadkových trestných činů.

Úpadkové trestné činy byly v průběhu let obsaženy ve více trestních zákonech, proto bylo důležité se na některé z nich zaměřit. Jednalo se o zákon č. 117/1852 ř. z., trestní zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon č. 140/1961 Sb., zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, zákon č. 557/1991 Sb., zákon č. 290/1993 Sb., zákon č. 253/1997 Sb., zákon č. 105/2000 Sb. a zákon č. 296/2007 Sb.

Z hlediska trestního práva byla pozornost zaměřena hlavně na trestní zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Z úpadkových trestných činů byly vysvětleny činy jako poškození věřitele v § 222 TZ, zvýhodnění věřitele v § 223 TZ, způsobení úpadku v § 224 TZ, porušení povinnosti v insolvenčním řízení v § 225 TZ, pletichy v insolvenčním řízení v § 226 TZ a porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku v § 227 TZ. Jednotlivé paragrafy byly podrobně popsány podle odstavců kvůli lepšímu vysvětlení.

Součástí diplomové práce bylo též využití judikatury. Na téma úpadkové trestné činy bylo zpracováno již velké množství judikatury a zde jsem se zaměřila jen na některé z nich.

Poslední kapitolou bylo srovnání s cizí státní úpravou. V mém případě se jednalo o srovnání s úpravou slovenskou. Slovenská úprava byla ovlivněna společným vývojem s českou úpravou, proto se dnes tyto úpravy velmi podobají. Rozdíl můžeme najít např. v rozdělení úpravy o způsobené škodě, kdy slovenská úprava zmiňuje škodu malou, větší, značnou a velkého rozsahu a česká úprava zmiňuje škodu nikoli nepatrnou, nikoli malou, větší, značnou a velkého rozsahu.

Z důvodu zásahu tohoto tématu i do jiných právních odvětví je nutné zmínit i související právní předpisy. Jedná se o exekuční řád, insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., listina základních práv a svobod, občanský zákoník nebo občanský soudní řád.

10 Resume

This diploma theses is describing bankruptcy crimes. This topic is not a part just of one field of law. We have to have basic knowledge of insolvency law and criminal law. It is a reason why I describe basic terms of insolvency law and criminal law at the beginning. In insolvency law is important to describe terms bankruptcy, because this theses is about bankruptcy crimes. We have to explain who is a creditor and who is a debtor, an insolvency administrator, an insolvency court, an initiation of insolvency proceedings or methods of resolving insolvency. Then we can say what bankruptcy crimes mean.

From the criminal point of view we have to know about crimes, common characters of crimes, subject and object of crimes, subjective and objective aspects of crimes and other information about concrete or special subjects.

For better overview we have to know something about history of these crimes. Law was still changing. One part of this work is about these delicts in the history and next part is about valid law. From the historical point of view I was describing nine important laws. We can say all of them were important for better future modification of law. The first one is Law number 117/1852 Sb. that is described in detail. Other laws are number 86/1950 Sb., number 140/1961 Sb., number 328/1991 Sb., number 557/1991 Sb., number 290/1993 Sb., number 253/1997 Sb., number 105/2000 Sb. and number 296/2007 Sb.

Valid law 40/2009 Sb. is described more precisely because it is the main part of this theses. This law is divided into several chapters where are described particular paragraphs and their parts. These paragraphs are § 222 - § 227 in criminal code. We get to know with individual bankruptcy crimes, basic characteristics how people can commit these crimes and how they will be punished.

In the end I compare the valid regulation in the Czech Republic and the valid regulation in Slovakia. There is very important these states were till 31.12.1992 one republic and development of bankruptcy criminal delicts was common. It is the reason why the regulation is very similar now. One difference is in dividing of damage. In czech law there are five damages and in slovak law there four damages. The difference is in amount of damages too.

About this topic was not written a lot of literature but on the other hand we have a lot of case law, that can show us about this topic more.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. ČENTÉŠ, Jozef. *Trestný zákon s komentářem*. Žilina: Eurokódex-Poradca podnikatela, 2006. 624 s. ISBN 80-88931-47-9
2. FOREJT, Petr, HABARTA, Petr a TREŠLOVÁ, Lenka. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: s komentářem*. Praha: Linde, 2012. 407 s. ISBN 978-80-7201-875-8
3. HENDRYCH, Dušan et al. *Právníký slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. xx, 1320 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5
4. HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009. 112 s. Monografie. ISBN 978-80-7418-010-1
5. IVOR, Jaroslav. *Trestné právo hmotné. 2, Osobitná časť*. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006. 607 s. Učebnice. ISBN 80-8078-099-4
6. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo: novelizace v letech 1997 až 1999*. Praha: Linde, 2000. 154 s. ISBN 80-7201-208-8
7. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. 904 s. Student. ISBN 978-80-87212-49-3
8. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. 968 s. Student. ISBN 978-80-8757-664-9
9. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.10.2012*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2012. 1301 s. ISBN 978-80-8757-629-8
10. KALLAB, Jaroslav, ed. a HERRNRITT, Vilém, ed. *Trestní zákony československé platné v Čechách a v zemi Moravskoslezské*. 3. přepr. a značně rozmn. vyd. Praha: Československý kompas, 1933. 1438 s. Komentované zákony Československé republiky; Sv. VIII.
11. KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xxi, 1100 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-320-2
12. KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. xl, 921 s. Právníké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2
13. NOVOTNÝ, František., a kol. *Trestní kodexy*, 2. vyd. Praha: Eurounion, 2002, ISBN 80-7317-009-4

14. NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010-2012. 4 sv. ISBN 978-80-7357-509-0
15. POHL, T., *Zákon o konkurzu a vyrovnaní. Krok za krokem*. Praha 2000, 320 str., ISBN 80-7175-092-1
16. RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 472 s., ISBN 978-80-7357-329-4
17. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007. 94 s. Ekonomie. ISBN 978-80-87071-54-0
18. SLOVENSKO. *Slovenský trestní zákon*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. 201 s. Prameny. ISBN 80-7338-055-2
19. STIFFEL, Harald a KOČICA, Jozef. *Trestný zákon: stručný komentář*. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2001. 638 s. ISBN 80-88715-99-7
20. ŠÁMAL, Pavel, ed. *Osnova trestního zákoníku 2004 - 2006*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2006. xxii, 399 s. ISBN 80-7179-527-5
21. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xvi, 1287 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.
22. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. II., § 157-314*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. xii s., s. 1899-3730. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0

Internetové zdroje

23. Insolvenční zákon, 2014. Zahájení insolvenčního řízení. [online]. [citováno dne 20.1.2014]. Dostupné z <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/dluznik/zahajeni-insolvencniho-rizeni.html>>
24. Púry, František. 2013. Insolvenční řízení a trestní právo [online]. [citováno dne 2.1.2014]. Dostupné z <http://kpe.fph.vse.cz/wp-content/uploads/2013/02/02_PURY.pdf>
25. Úpadkové delikty. [online]. [citováno dne 17.3.2014]. Dostupné na <<http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam;jsessionid=C2521608FEAE2BC1B3ED4B29AE008EB3?documentId=nnptembqhfpy6boovycgzdl53gkx3emvwgs23upe&type=html&conversationId=524752>>
26. Zákony pre ľudí. 2014. Predpis č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. [online]. [citováno dne 21.1.2014]. Dostupné z <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>

Judikatura

27. Salvia. 2012. Usnesení 5Tdo1624/2011[online]. [cit. 12.12.2013]
Dostupné na: <<http://kraken.slv.cz/5Tdo1624/2011>>
28. Salvia. 2012. Usnesení 5Tdo1440/2011 [online]. [cit. 14.12.2013]
Dostupné na: <<http://kraken.slv.cz/5Tdo1440/2011>>
29. Sokordia. 2004. Usnesení 6 Tdo 863/2003 [online]. [cit. 10.12.2013]
Dostupné na: <<https://ispis.cz/judikatura/6Tdo863/2003>>

Časopisy

30. Berger, Pavel. Úpadkové delikty, *Bulletin advokacie*, 9/2012, s. 49
31. Kuchta, Josef. Úprava majetkových trestných činů v novém trestním zákoníku, *Právní rozhledy*, 1/2010, s. 1
32. Púry, František. Možnosti a výhledy trestněprávní ochrany podnikatelských vztahů ustanoveními o trestných činech proti majetku, *Právní rozhledy*, 9/2000, s. 377
33. Púry, František. Některé zvláštnosti trestných činů souvisejících se závazkovými vztahy a s insolvenčním řízením, *Trestněprávní revue*, 10/2011, s. 279
34. Púry, František. Pachatelé trestných činů souvisejících s úpadkem a insolvenčním řízením, *Právní rozhledy*, 12/2013, s. 419
35. Púry, František. Postih úpadkových deliktů podle nového trestního zákoníku s přihlédnutím k úpravě přípustného rizika, *Bulletin advokacie*, 9/2011, s. 13

Právní předpisy

36. Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
37. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
38. Zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod
39. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
40. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
41. Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon
42. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákoník (účinnost do 31.12.2009)
43. Zákon č. 290/1993 Sb., trestní zákon (účinnost od 1.1.1994)
44. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řízení soudní (trestní řád)

45. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (účinnost od 1.1.2010)
46. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
47. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim